

Sametingets plenum

Møtebok 03/08

Ávjuváргеaidnu 50, N-9730 Kárašjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 27.10.08

Sted: Rovaniemi

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
030/08	Konstituering
031/08	Sametingsrådets beretning
032/08	Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling
033/08	Krav om kjønnsfordeling til listeforslag ved sametingsvalg 2009
034/08	Sametingets innspill til reindrifftavtalen 2009/2010
035/08	Spørsmål til Sametingsrådet

Møtesekvenser

Tid		Sak	Side
27.10.08	kl. 09.00 - 09.25	030/08	4
	kl. 09.25 - 14.20	031/08	6
	kl. 14.20 - 14.30	035/08	50
	kl. 14.30 - 17.30	032/08	26
	kl. 17.30 - 17.35	033/08	35
	kl. 17.35 - 18.40	034/08	37

Sak 30/08

Konstituering

Saken påbegynt 27.10.08 kl. 09.00

Representanter

Følgende representanter var til stede ved konstitueringen:

1. Magnhild Mathisen	23. Tor Mikalsen
2. Gunn-Britt Retter	24. Hilde Anita Nyvoll
3. Knut Store	25. Ingen vara for Randi A. Skum
4. Marianne Balto	26. Bjarne Store-Jakobsen
5. Jánoš Trosten	27. Lene Hansen
6. Tom Christer Sottinen (vara for Per-Ivar Henriksen)	28. Ann-Mari Thomassen
7. Egil Olli	29. Berit Oskal Eira
8. Terje Tretnes	30. Susanne Amalie Andersen
9. Synnøve Solbakken-Härkönen	31. Kjersti Myrnes Balto
10. Marie Therese N. Aslaksen	32. Vibeke Larsen
11. Aili Keskitalo	33. Roger Pedersen
12. Per Andersen Bæhr	34. Tone Finnesen
13. Isak Mathis O. Hætta	35. Anders Urheim
14. Klemet Erland Hætta	36. Miriam Paulsen
15. Tone Merethe O. Olsen	37. Jarle Jonassen
16. Olaf Eliassen	38. Sten Erling Jønsson
17. Wiebke Synnøve Slåtsveen	39. Kirsten Appfjell-Eira
18. Per Edvind Varsi	40. Rita-Alise Porsanger
19. ingen vara John Harald Skum	41. Jørn Are Gaski
20. Kjetil Romsdal (var for Toril Bakken)	42. Johan Mikkel Sara
21. Inger Jørstad	43. Ole Mathis Hetta (vara for Kirsti Guvsám)
22. Willy Ørnebakk	

Innvilgende permisjoner

Permisjoner for hele plenumsrådet

Representant nr. 06 Per-Ivar Henriksen

Representant nr. 20 Toril Bakken

Representant nr. 25 Randi A. Skum

Representant nr. 43 Kirsti Guvsám

Representant nr. 19 John Harald Skum

Vararepresentanter

Vararepresentant Tom Christer Sottinen

Vararepresentant Kjetil Romsdal

Vararepresentant Ole Mathis Hetta

I Dokumenter

Møteinnkalling av 09.09.08 med forslag til saksliste.

II Forslag og merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget

Innkalling av 09.09.08 med innstilling til saksliste godkjennes med tillegg av sak 35/08 Spørsmål til Sametingsrådet.

III Votering

Av 43 representanter var 41 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jarle Jonassen, møteleder	
	Terje Tretnes, forretningsorden	
	Olaf Eliassen, forretningsorden	
	Olaf Eliassen, forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Innkalling av 09.09.08 med forslag til saksliste godkjennes med tillegg av sak 35/08 Spørsmål til Sametingsrådet.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.10.08 kl. 09.25

Originalspråk: Norsk

Sak 31/08

Sametingsrådets beretning om virksomheten iht. forretningsorden § 20

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

08/3793

Saken påbegynt 27.10.08 kl. 09.25

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
			Kvartalsvis regnskap
2			Omdisponering av ubrukte søkerbaserte midler 2008
3			Årsberetning 2007 fra Finnmarkseiendommens kontrollkomite

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget tar Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden 10.05.08-09.10.08 til orientering.

1 Om virksomheten

Beretningen omfatter Sametingsrådets aktiviteter i perioden 10.05.08 til 09.10.08. Sametingsrådet har i denne perioden avholdt 4 møter og behandlet 43 saker. Det vises til møtebok 05/08, 06/08, 07/08 og 08/08.

Sametingsrådet vil i denne beretningen omtale flere saker Sametingsrådet har arbeidet med i perioden.

Som det framgår av oversikten på www.sametinget.no har Sametingsrådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

Ny direktør

Sametingets nye direktør, Rune Fjellheim, tiltrådte stillingen 01.09.08. Sametingsrådet ønsker han velkommen tilbake til Sametinget og ønsker han til lykke med de oppgavene han står overfor.

Sametingets resultatregnskap per 30.06.08

Virkemiddelregnskapet pr. 30.06.08 viser at det gjenstår 20,8 % å tildele av virkemidlene i forhold til det totale budsjettet for 2008.

Driftsregnskapet for politisk og administrativt nivå pr. 30.06.08 viser at det gjenstår 65,4 % å forbruke i forhold til det totale budsjettet for 2008. Det vil si at det per juni 2008 har vært et forbruk på 34,6 %. Driftsregnskapet per juni 2008 holder seg innenfor tildelt ramme.

For ytterligere informasjon om regnskapet pr. 30.06.08, se vedlegg.

Budsjett

Omdisponeringer innenfor søkerbaserte formål

Iht. Sametingets budsjettet for 2008, kap. 3.2 Søkerbaserte tilskudd har Sametingsrådet fullmakt til å omdisponere inntil 20 % av avsatte midler i budsjettet til de enkelte søkerbaserte formål. Midlene skal disponeres innenfor rammen avsatt til Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger, og Sametingsrådet skal i budsjettåret informere Sametingets plenum om eventuelle omdisponeringer jf. sak 43/07.

Sametingsrådet har omdisponert ulike søkerbaserte virkemiddelposter med kr 7 887 500 per september 2008. Omdisponeringen av søkerbaserte virkemidler skyldes ubrukte midler etter søknadsfristen, samt tilbaketreknings og tilbakebetalinger av tidligere gitte tilskuddsmidler.

For ytterligere informasjon av omdisponeringene, se vedlagte sak R105/08.

Sametingsvalget

Forskriftene for gjennomføring av sametingsvalget er sendt på høring av Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Høringsutkastet er utarbeidet etter forslag fra Sametinget. I konsultasjonsprosessen om de nye forskriftene er Sametingets forslag lagt til grunn. Forskriften er tilpasset endringene i samelovens valgbestemmelser som Stortinget vedtok i vår, jf. Ot.prp. nr. 43 (2007-2008).

Hovedendringene i sameloven er at antallet valgkretser er redusert fra tretten til syv, og mandatfordelingen på valgkretsene er knyttet opp mot hvor mange registrerte hver valgkrets har i Sametingets valgmannstall. Valgreglene er nå slik at i kommuner med færre enn 30 manntallsførte skal det kun være mulig å forhåndsstemme. Ordningen med utjevningsmandater er falt bort etter lovendringen. Nyordningen letter kommunenes administrering av sametingsvalget, sikrer større proporsjonalitet ved fordeling av mandatene og muliggjør at valgresultatet kan foreligge på valgnatta. Endringene i valgordningen til sametingsvalg forutsetter en endring i forskrift om valg til Sametinget. Høringsfristen er 17.11.08.

Likestilling

Sametingsrådet har tildelt midler over tilskuddsordningen likestillingstiltak i Sametingets budsjett. Sametingsrådet valgte å prioritere arbeidet med likestilling på tvers av seksuelle legninger. Dette på bakgrunn av det store behovet for å sette søkelys på holdningene til andre legninger enn heterofili i det samiske samfunnet. Sametinget har hatt god dialog med nettverk for homofile og lesbiske samer i deres arbeid med prosjektene de har fått tilskudd til. Det er gledelig å se at de har vært synlige på samiske festivaler og at de og deres sak også har fått positive medieoppslag i etterkant.

2 Saksområder

Samarbeid

Regionalt samarbeid

Sametingsrådet har hatt møte med Nord-Trøndelag Fylkeskommune for blant annet å drøfte samarbeidsavtalen mellom Sametinget og fylkeskommune i sørsameområdet.

Sametingsrådet har tatt initiativ til et møte med Oslo kommune vedrørende en eventuell samarbeidsavtale mellom partene. Oslo kommune har svart positivt på henvendelsen og møtet vil være i november.

Samisk samarbeid

Styret i Samisk parlamentarisk råd avholdt møte i Hetta 26.-27.08. Saker til behandling var blant annet forslag til nyorganisering av samisk språkarbeid innenfor sametingenes ansvarsområde.

Internasjonalt samarbeid

Sametingsrådet har avholdt det halvårige kontaktmøtet med statssekretær Elisabeth Walaas i Utenriksdepartementet. Agendapunktene på møtet var blant annet nordområdepolitikk og klima, mineralloven og næringsutvikling i nord, nordisk samekonvensjon, rapporteringer på ILO-konvensjon 169, samt barentssamarbeidet og det arktiske samarbeidet. I tillegg ble enkelte konkrete saker drøftet, herunder StatoilHydros letevirksomhet etter olje i islagte områder i Tsjuktsjerhavet i Nord-Alaska.

Sametingspresident Egil Olli deltok på markeringen av 25 års- jubileet for Norges urfolksprogram og etterfølgende seminar, ”Urfolk og høyere utdanning – muligheter og utfordringer i arbeidet med å styrke urfolks rettigheter”. Arrangør var den norske ambassaden i Brasil. Sametingspresidenten deltok med innledende tale på åpningsdagen og innlegg om Sametingets tilblivelse og arbeid, blant annet orienterte han om konsultasjonsavtalen. Han orienterte også om prosessen med å utvikle Samisk høgskole til et samisk universitet. Den norske ambassaden i Brasil har de siste 6 årene hatt ansvaret for å drive det norske urfolksprogrammet i Brasil. Programmet, som tidligere ble drevet av Norad og Fafo, fokuserer på å utvikle og trygge urfolks deltakelse i beslutningsprosesser innenfor demokratiske rammer.

Sametingspresidenten deltok, sammen med blant annet Norges utenriksminister Jonas Gahr Støre, da representanter for urfolk i Barentsregionen møttes i Kirkenes for å diskutere felles utfordringer og videre samarbeid over grensene. Møtedeltakerne var enige om at den muligens største utfordringen for urfolk i regionen er å bevare tradisjonelle næringsveier og kultur samtidig med den enorme utvinningen av naturressurser. Sametingspresidenten understreket at det er viktig å kjenne til både positive og negative konsekvenser ved denne utvinningen. Utenriksminister, Jonas Gahr Støre, understreket at Norge tar disse utfordringene alvorlig og at regjeringen er avhengig av dialog med urfolkene i Barentsregionen.

Rettigheter

Det fremkommer av finnmarkslovens § 16 femte ledd at Finnmarkseiendommens kontrollkomite skal avgi en rapport årlig, og at denne skal avgis til Finnmark fylkesting, Sametinget og departementet, jf FL § 16 femte ledd. Sametinget har fått tilsendt årsrapport 2007 fra kontrollkomiteen og den gjøres med dette kjent for plenum og ligger som vedlegg til Sametingsrådets beretning. Sametingsrådet deltok og holdt innlegg på et seminar om tradisjonell kunnskap og opphavsrett. Seminaret ble arrangert av Sámikopijja, en organisasjon som representerer samiske opphavsrettshavere i Norge, Sverige, Finland og Russland.

Miljø og areal

Det niende partsmøtet under konvensjonen om biologisk mangfold
Sametinget har deltatt i Norges delegasjon på det niende partsmøtet under konvensjonen om biologisk mangfold. Sametingene i Sverige og Finland var også representerte. Samerådet deltok i regi av sin status som ikke-statlig urfolksorganisasjon, og ledet urfolksforumet om biodiversitet. Totalt deltok over 4000 delegater, og 37 vedtak ble fattet. Det tyske formannskapet la stor vekt på å få fremgang i saker om tilgang og utbyttefordeling av genressurser, tilslutning til initiativet om finansiering av skogsvern og videreutvikling av arbeidsprogram for marin biomangfold og skogsbiomangfold.

Sametinget prioriterte særskilt temaet om genressurser, og det ble oppnådd enighet som ivaretar urfolksperspektivet i prosessen, og hva som er grunnlaget for de framtidige forhandlingene frem mot det neste partsmøtet i 2010. Det skal avholdes tre arbeidsgruppemøter og tre ekspertmøter.

Urfolksdeltakelse i prosessen er anerkjent, og det legges opp til omfattende forhandlinger omkring urfolks tradisjonelle kunnskaper som er forbudt med genetiske ressurser.

Sametinget vektla også urfolks tradisjonelle kunnskaper, innovasjon og utøvelsen for bevaring av det biologiske mangfoldet (artikkel 8 j). Partene til konvensjonen forplikter seg til å respektere, bevare og opprettholde urfolks tradisjonelle kunnskaper som er forenelige med vern og bærekraftig bruk, slik at kunnskapen formidles til kommende generasjoner. Største delen av forhandlingene foregikk i en uformell arbeidsgruppe ledet av Norge og Ghana. Australia justerte sin posisjon, og godtar nå informert samtykke i forhold til urfolkskunnskap. De varslet også at de vil akseptere FNs erklæring om urfolksrettigheter.

Det ble gjort vedtak som understreket viktigheten av bedre forvaltning av verneområder, inkludert lovgiving og håndhevelse, samt involvering av urfolk i forvaltningen. Partsmøtet hadde et særskilt fokus mot temaet om biodrivstoff. Det var også et hovedfokus på klimaendringer og biomangfold. Partsmøtet ønsket arbeidet om redusert avskoging og skog-degradering under klimakonvensjonen velkommen.

Verneplaner – konsultasjoner

Sametinget har gjennomført konsultasjoner angående verneplaner med Fylkesmannen i Nordland. Det ble oppnådd enighet om mandat og sammensetning for verneplan for Sundsfjordfjellet, forvaltningsplan for Møysalen nasjonalpark og landskapsvernområde, forvaltningsplan for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimiedajve og Strauman landskapsvernområde, forvaltningsplan for Sjunkhatten nasjonalpark, samt videre arbeid med verneplan for utvidelse av Saltfjellet nasjonalpark.

Sametinget konsultert med Miljøverndepartementet om nasjonal marin verneplan. I de tre nordligste fylkene er det foreløpig planlagt 11 områder for marint vern. Gjennom konsultasjonene er det oppnådd enighet om at verneprosessen følger retningslinjer for verneplanarbeid, og at det opprettes et arbeidsutvalg med samisk representasjon. Arbeidsutvalgets mandat og sammensetning fastsettes etter at konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget er gjennomført. Arbeidsutvalget skal kunne fremme forslag om særskilte utredninger som sikrer beslutningsgrunnlaget for vernet. Sametinget følger videre opp verneplanen gjennom konsultasjoner med statlige myndigheter på regionalt og sentralt nivå senere i verneprosessen.

Sametinget har bedt Fylkesmannen i Troms om konsultasjoner angående forslaget til Bardu nasjonalpark. Forslaget omfatter indre deler av Sördalen og Isdalen og fjellområdene mot svenskegrensen, samt et utvidet alternativ 2 østover mot Altevatn. Sametinget tar sikte på å gjennomføre møter med Talma sameby om nasjonalparkforslaget. De har rettigheter til området gjennom aldertidsbruk til området, både i forhold til reindrift, jakt- og fiskerett. Ellers disponerer både Gielas og Altevatn reinbeitedistrikter beitearealer innenfor nasjonalparkforslaget.

Naturmangfoldloven

Visepresident Marianne Balto og rådsmedlem Vibeke Larsen, samt gruppeleder Aili Keskitalo (NSR) og sametingsrepresentant Gunn-Britt Retter (NSR/SåB), har hatt konsultasjoner med statssekretær Heidi Sørensen i Miljøverndepartementet om ny naturmangfoldlov.

Det skal være en avsluttende konsultasjon i saken 29.10.08. Miljøverndepartementet tar sikte på å oversende lovforslaget til Stortinget innen utgangen av året. Sametingets plenum vil ta stilling til utkastet til naturmangfoldloven i en egen sak. Sannsynligvis vil dette skje i november.

Mineralloven

Sametingspresident Egil Olli og gruppeleder Aili Keskitalo (NSR) har hatt konsultasjon om ny minerallov med statsråd Sylvia Brustad i Nærings- og handelsdepartementet. Det ble ikke oppnådd enighet under konsultasjonen, og statsråd Sylvia Brustad mener at det ikke er utsikter til å oppnå enighet om lovutkastet, og at departementet dermed anser konsultasjonene som avsluttet.

Sametingspresidenten beklager sterkt at konsultasjonene er avsluttet. Sametingspresidenten viser til at det i hele konsultasjonsprosessen har vært tre avgjørende områder som Sametinget mener må være avklart i loven. Dette dreier seg om at urfolksrettighetene skal gjelde for alle tradisjonelle samiske områder, at loven må inneholde en bestemmelse om urfolksvederlag som sikrer at nytteverdien av mineralvirksomheten kommer berørte samer og lokalsamfunn til gode, og at samenes rett til konsultasjoner nedfelles i loven. Sametingspresidenten slår fast at Sametingsrådet vil innstille på at Sametinget ikke gir sitt samtykke til lovutkastet slik det foreligger.

Mineralloven vil tas opp til behandling i en egen sak i Sametinget, sannsynligvis i plenum i november..

Avtale mellom Sametinget og NVE om gjennomføring av konsultasjoner i energisaker

Sametinget og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er kommet til enighet om en avtale om gjennomføring av konsultasjoner i forbindelse med energisaker. Avtalen er en konkretisering og presisering av de overordnede prosedyrene for konsultasjoner mellom Sametinget og statlige myndigheter. Avtalen vil ikke svekke innholdet i de overordnede konsultasjonsprosedyrene. Det forventes heller ikke vesentlig større bruk av interne ressurser. Dersom det viser seg at avtalen medfører ekstra arbeid, vil Sametingsrådet ta dette opp med berørte statlige myndigheter. Avtalen inngås på administrativt nivå, da Sametinget som politisk organ ikke inngår denne type avtaler med et direktorat. Sametingsrådet håper at denne avtalen vil medføre at samiske interesser og utfordringer vil bli bedre synliggjort i forbindelse med statlige myndigheters behandling av energisaker.

Utredningsprogram for kraftlinje Balsfjord-Hammerfest

Sametinget og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har etter konsultasjoner kommet til enighet om konsekvensutredningsprogrammet når det gjelder planene om en ny kraftlinje mellom Balsfjord og Hammerfest. Gjennom programmet skal konsekvensene for reindrift, annen samisk utmarksnæring og samiske kulturminner utredes. Dette blir gjort for å sikre at samiske interesser og rettigheter blir akseptabelt ivaretatt. De gjennomførte konsekvensutredningene vil bli gjenstand for nye konsultasjoner og vil bli brukt som grunnlag senere når det skal avgjøres om hvorvidt tiltaket skal gis konsesjon eller ikke.

Kulturminnevern

Ny teknikk innen kulturminnevernet – flybåren laserskanning

Sametinget har i samarbeid med Finnmark fylkeskommune under feltsesongen 2008 deltatt i et prøveprosjekt hvor ny teknikk innen kulturminnevernet er blitt testet ut. Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) har på oppdrag fra Riksantikvaren hovedansvaret for prosjektet. Teknikken går ut på at et fly utstyrt med spesialutstyr som sender ut en stor mengde laserpulser, flyr over et forutbestemt område. Laserpulsene reflekteres mot markoverflaten og tilbake til flyet med spesialutstyret. Når dataene fra laserpulsene er analysert, blir resultatet en form for kartmodeller som viser topografien i området, med både naturlige og menneskelagde strukturer på markoverflaten.

I Finnmark ble et område ved Gollevárri i Deanu gielda/Tana kommune valgt ut som testområde. Innenfor området var det fra før av kjent og registrert flere fangstsystemer. Kartmodellene som ble tatt fra området viste tydelig en stor mengde regelmessige strukturer, som på forhånd antas å være de forskjellige fangstsystemene med fangstgroper. På kartmodellene kunne man også se en del strukturer som ikke hadde regelmessig beliggenhet. Det var behov for å kontrollere om de antatte fangstgroperne virkelig var fangstgroper og hva de enkeltliggende strukturene kunne være. Det aktuelle området ble derfor befart og et relativt stort antall av disse strukturene ble kontrollert. Kontrollbefaringen viser at de aller fleste av de strukturer som antas å være fangstgroper også i realiteten var det. Ved kontroll av enkeltliggende strukturer med beliggenhet i nær tilknytning til fangstsystemene, viste det seg at noen av disse var kjøttgjemmer. Andre var naturdannelser, spesielt blant de som lå alene i terrenget uten nær tilknytning til fangstsystemene.

Dette virker som en interessant metode som det er verdt å bygge videre på og benytte i tillegg til feltbefaringer. Den vil kunne gi nyttige bidrag til kulturminnevernarbeidet. Etter hvert som man bedre lærer seg å tolke de forskjellige kartmodellene, vil det kanskje også være mulig å kunne planlegge bedre hvor befaringer ute i terrenget må foretas og hvor man ikke trenger å bruke så mye ressurser. Metoden er foreløpig relativt kostbar, men metoden vil kunne bli et viktig supplement i det videre arbeidet med samisk kulturminnevern.

Kultur

Kulturelle uttrykk

Kultur- og kirke departementet og Sametinget har på administrativt nivå hatt konsultasjoner om tiltakene i St.meld. nr. 32 (2007-2008) Bak kulissene, om scenekunst i Norge. I utgangspunktet var ikke samisk scenekunst omtalt i stortingsmeldingen. Sametinget er derfor veldig fornøyd med at samisk scenekunst også har fått plass i meldingen og at departementet i meldingen presiserer statens overordnede ansvar for samisk kultur og at samisk kultur er en viktig del av den nasjonale kulturpolitikken. Det er viktig at tiltak innen scenekunst som igangsettes på nasjonalt nivå også omfatter samisk scenekunst. Et eksempel på det er utvikling av Dramatikkens hus som også skal omfatte styrking av samisk dramatikk. Beavivás Sámi Teáhther er et samisk nasjonalt teater. Sametingsrådet vil følge opp teaterets status og situasjon overfor sentrale myndigheter.

Kulturelle arenaer og møteplasser

Idrett

Sametingspresident Egil Olli deltok på tinget til Samenes Idrettsforbund-Norge.

Sametingspresidenten la i sin hilsmingstale vekt på det viktige arbeidet idrettsbevegelsen står for, og ga anerkjennelse til det arbeidet SVL-N gjør i arbeidet med å organisere den samiske idretten. Han signaliserte i talen at Sametinget vil arbeide videre med å sikre best mulige rammevilkår for samisk idrett.

Sametingsrådet avholdt møte med OL Tromsø 2018. Hensikten var å presentere den samiske dimensjonen i OL-søknaden for Sametinget. Sametinget viste til to plenumsvedtak der Sametinget hadde forpliktet seg til å delta i forberedelsene. Styret i Norges idrettsforbund vedtok senere å trekke søknaden om å arrangere OL i Tromsø. Dette er en beslutning Sametingsrådet beklager, men som rådet tar til etterretning. Sametingsrådet vil imidlertid på bakgrunn av det arbeidet og de prosessene som har vært i arbeidet med Tromsø 2018 stille seg åpen for å vurdere medvirkning i eventuelle lignende prosesser også i fremtiden.

Ved fordelingen av overskuddet til Norsk Tipping til idrettsformål i 2008 er det i statsråd i april avsatt 600 000 kroner til samisk idrett. Tilskuddet er overført Sametinget, og Sametingsrådet har i tråd med de vilkår Kultur- og kirke departementet har satt for tilskuddet viderefordelt midlene i sin helhet til SVL-N.

Sametingsrådet har hatt møte med Tysfjord kommune angående kunstgressbaner. Tysfjord kommune ved ordfører og varaordfører orienterte om planene for ulike kunstgressbaner i kommunen. Disse vil søkes finansiert hovedsakelig med spillemidler. Kommunen ønsker at Sametinget vurderer å bidra til med finansiering av prosjektene over de regionale utviklingsmidlene/midlene til samarbeidsavtalene. Sametingsrådet ga signaler om å stille seg positiv til en slik vurdering, men at kommunen bør prioritere mellom de ulike alternativene.

Kulturhus

Sametingsrådet hadde møte med statsråd i Kultur- og kirke departementet, Trond Giske. Bakgrunnen for møtet var forslagene i kapitlet om kulturpolitikk i St.meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken. Særlig ble forslaget om innføring av ny husleieordning i statlig finansiering av nye kulturbygg drøftet. Departementet vil invitere Sametinget til konsultasjoner før husleieordningen eventuelt innføres.

Sametingsrådet tok også opp generelle utfordringer i kulturpolitikken, samt spørsmålet om Riddu Riddu som knutepunktfestival og situasjonen for de samiske museene. Det var enighet om at det er behov for å fortsette styrkingen av Sametingets økonomiske rammer til samisk kultur. Giske mente at kulturloftet som Regjeringen satser på fram til 2014 også vil innebære et løft for samisk kultur. Han understreket likevel at det må være Sametinget som foretar prioriteringene til samisk kultur innenfor rammene som gis. Sametingsrådet påpekte at Sametinget ikke har innflytelse over de rammene som blir gitt, derfor er det særlig viktig at det blir etablert reelle budsjettkonsultasjonsordninger.

Sametingsrådet har fått forespørsel fra stiftelsen Sijti Jarngje om å oppnevne en styrerepresentant til kultursenteret. Styret består av 5 medlemmer. Disse er oppnevnt av Helgeland sameforening (2 medlemmer), Foreldrerådet ved Sameskolen for Midt-Norge (1 medlem), Maadtoej Sijti Båatsoe (1 medlem) og Nordland fylkeskommune (1 medlem). Sametingsrådet har uttrykt seg positiv til en slik styreoppnevning. Dette er også i samsvar med Sametingsrådets institusjonspolitik. Sijti Jarngje har også gjort Sametingsrådet oppmerksom på at Nordland fylkeskommune har vedtatt å trekke seg fra sitt styreverv fra 2008. Til dette har Sametingsrådet påpekt at de mener det er naturlig at Nordland fylkeskommune har representasjon i styret. Dette med bakgrunn i at fylkeskommunen bidrar med en vesentlig del av driftstilskuddet, og at det er tett samhandling mellom Sametinget og fylkeskommunen gjennom samarbeidsavtalene.

Sametingsrådet har videre hatt møte med Siti Jarngje og Hattfjeldal kommune. På møtet ble generelle utfordringer for institusjonen og situasjonen for de samiske institusjonene tatt opp. Det var enighet om behovet for å fortsette styrkingen av institusjonen. Videre ble det foreslått at det opprettes en arbeidsgruppe hvor Sametinget, Nordland fylkeskommune, Hattfjeldal kommune og Sijti Jarngje er deltakere. Formålet er å utvikle Sijti Jarngje slik at det kan framstå som en sterk samisk institusjon som skal arbeide blant annet for:

- å styrke og videreutvikle senteret med tyngde i en regional kontekst
- å styrke sørsamisk språk, kultur og tradisjoner, herunder også bibliotekjenestene
- å være sentral aktør og premissleverandør for utvikling av sørsamisk språk, kultur og næring
- å utvikle ideer, tilbud og kompetanse som kommer hele den sørsamiske befolkningen i regionen til gode og bidra til å styrke kontakt og faglig miljø.

Det er kommet positive signaler om behovet for en arbeidsgruppe og om deltakelse fra berørte parter.

Museum

Sametingsrådet hadde møte med Samisk museumslag der sentrale problemstillinger for de samiske museene ble drøftet. Primært ble museenes økonomiske utfordringer trukket frem. Museumslaget ønsker at midler til museene skal øremerkes på statsbudsjettet. Sametingsrådet har registrert at Samisk museumslag har et stort aktivitetsnivå, og at de arbeider bra.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har satt av 0,5 mill. kroner i 2008 til ulike prosjekter/tiltak i det østsamiske området. Sametingsrådet har deltatt i møte angående oppfølging av tiltak knyttet til bevilgningen. Østsamisk museum vil følge opp saken videre.

Sametinget var til stede på samisk museumsnettverks andre møte i juni. På møtet ble det bestemt at nettverkets første prosjekter skulle omhandle samlingsforvaltning og utvikling av en felles webportal for museer med samiske samlinger. I november vil nettverket arrangere et seminar der disse prosjektene er tema. Sametingsrådet har bevilget midler til seminaret.

Sametingsrådet har satt i gang en prosess for å få realisert samisk kunstmuseum. Statsbygg har signalisert at de kan utføre prosjekteringen av bygget. RiddoDuottarMuseat bistår Sametinget i arbeidet med å utarbeide oppdragsdokument for dette til Statsbygg.

Sametingsrådet har oppnevnt ny styreleder for stiftelsen Saemien Sijte etter at Rune Fjellheim tiltrådte som direktør i Sametinget. Ny styreleder er Dan Jáma. Jáma er bosatt i Luleå og arbeider som fotograf.

Alvar Dunfjell, bosatt i Kautokeino, ble samtidig oppnevnt som ny personlig vara for styreleder. Begge innehar vervene t.o.m. 31.12.09.

Sametingsrådet har også oppnevnt ny personlig vara for styreleder Liv Østmo i stiftelsen RiddoDuottarMuseat. Aage Gaup trakk seg fra dette vervet. Ny personlig vara er Sire Fors Grønmo. Hun er duodjilærning og fra Karasjok.

Festivaler

Sametingsrådet er svært glad for at Riddu Riđđu festivalen har fått knutepunktstatus. Dette er en velfortjent anerkjennelse av det arbeidet festivalen har gjort gjennom 17 år, samtidig som det vil gi festivalen et tryggere økonomisk fundament. Sametingsrådet har i møte med Riddu Riđđu festivalen gjort det klart at Sametingets tilskudd ikke vil inngå i det regionale tilskuddet, men vil være et tillegg til statens bevilgning. Dette betyr en ytterligere økonomisk styrking av festivalen.

Kirke

Sametingsrådet holdt møte med representanter fra Samisk kirkeråd i Kautokeino. Samisk kirkeråd tok opp spørsmålet om uklarheter angående hvordan samelovens språkregler skal gjøres gjeldende for kirkelige tjenester. Dette er et spørsmål som det er opp til Kultur- og kirke departementet som tilsynsmyndighet for samelovens språkregler å avklare. Sametingsrådet er opptatt av at departementet kommer med en avklaring i dette spørsmålet.

Samisk kirkeråd orienterte også om nettverksmøte i Parlamentet for verdens religioner (Parliament of the World's Religions) i Australia i 2009. Temaet på dette nettverksmøte vil være urfolk. Samisk kirkeråd ønsket et samarbeid med Sametinget om dette arrangementet.

Media

Kultur- og kirke departementet og Sametingsrådet har etter konsultasjoner blitt enige om forskriften om tilskudd til samiske aviser. Etter konsultasjonene definerer forskriften tydelig at samiske aviser har den samiske befolkningen som hovedmålgruppe. Dette betyr at samiske aviser skal dekke nyhets- og aktualitetsstoff relevant for hele det samiske samfunnet. Regional- og lokalaviser kan dermed ikke gjennom formelle vedtektsendringer framstå som samiske aviser med krav på del av den samiske pressestøtten. Dette gir større økonomisk forutsigbarhet for de samiske avisene. Forskriften har nå fått en klar formålsbestemmelse som sier at "tilskuddet til samiske aviser og samisk språklige avissider skal legge til rette for demokratisk debatt, meningsdanning og språkutvikling i det samiske samfunnet". Formålet er tosidig; det skal virke til debatt og språkutvikling.

Etter anmodning fra Ságat ble det 04.07.08 avholdt et møte mellom sametingspresidenten og representanter fra Ságat. Tema for møtet var forskrift om tilskudd til samiske aviser

Språk

Samisk Parlamentarisk Råd nedsatte i juni 2006 en arbeidsgruppe med medlemmer fra de tre sametingene og samisk språknemnd. Arbeidsgruppens mandat var å utarbeide en rapport til SPR om hvordan samisk språkarbeid innenfor sametingenes ansvarsområder skulle organiseres i fremtiden. Arbeidsgruppen skulle også utrede og vurdere strategier for opprettelse av et samisk forsknings- og fag/ressurscenter for samisk språk. De leverte sin rapport til SPR styret 26.08.08. Under parlamentarikerkonferansen i Rovaniemi 28.10.08 er fremtidig samisk språkorganisering og – utfordringer satt opp som sak.

I Sametingets budsjett for 2008 er det avsatt midler til evaluering av tospråklighetstilskuddet til kommuner og fylkeskommuner. Sametingsrådet sendte ut forespørsel til fem leverandører med anmodning om tilbud på evalueringsoppdraget. Det kom inn to anbud, Finnut Consult A/S leverte

det rimeligste tilbudet og er på grunnlag av dette tilbudt oppdraget. Evalueringsrapporten ventes ferdigstilt i løpet av januar/februar 2009. Evalueringen skal danne grunnlag for endring av tildelingskriterier for tospråklighetstilskudd. Nye tildelingskriterier skal behandles i plenum i 2009.

Tysfjord kommune, Árran lulesamisk senter og Regionalt kompetanseutviklingskontor Ofoten arrangerte en lulesamisk foreldre- og språkkonferanse på Árran 15.-16.09.08. På konferansen ble det satt fokus på situasjonen for lulesamisk språk, og hvilke utfordringer en står overfor når det gjelder å styrke og utvikle språket. Sametingsrådet deltok og holdt innlegg på konferansen. Sametingsrådet uttrykte forventning om at aktører i lulesamisk språkarbeid tar ansvar, og at en i samarbeid bidrar til at lulesamisk språk får rammevilkår som gjør det i stand til å utvikles. Sametinget er i denne sammenheng allerede en stor bidragsyter, og vil være åpen for å bidra ytterligere.

Sametingsrådet har hatt møter med følgende kommuner og fylkeskommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk: Tysfjord, Guovdageaidnu/Kautokeino, Unjárga/Nesseby, Deatnu/Tana, Porsángu/Porsanger, Kárásjohka/Karasjok, Gáivuotna/Kåfjord og Snåsa kommuner og Finnmarkku/Finnmark, Romssa/Tromsø og Nord-Trøndelag fylkeskommuner. Møtene var lagt opp som et informasjonsmøte der partene informerte hverandre om arbeidet med tospråklighet i kommunene og fylkeskommene. Fra Sametingets side ble det fremhevet at hovedmålet for kommunene bør være å kunne betjene kommunens innbyggere også på samisk. Det ble videre informert om at Sametingets tospråklighetstilskuddsordning vil bli evaluert innværende år, og at nye retningslinjer for tospråklighetstilskuddet forhåpentligvis vil være på plass i 2010.

Aajege språksenter, Røros, arrangerte den årlige samlingen til de samiske språksentrene i juni. Sametingsrådet holdt innlegg om språksentrenes rolle og om hvor viktige språksentrene er for utviklingen og bevaringen av samisk språk. Sametingsrådet verdsetter språksentrenes arbeid meget høyt og anser det for å være en viktig del av Sametingets språkpolitikk. Det ble fra språksentrenes side informert om ulike arbeidsmetoder, og også om utfordringer og problemer språksentrene står overfor. I Sametingets budsjett for 2008 er det avsatt midler til utvikling av språkprogram. Revitalisering og styrking av det samiske språket er en av de største utfordringene det samiske samfunnet står overfor. Sametingsrådet vil derfor gjennom språkprogrammet prioritere tiltak som kan resultere i flere aktive samiskspråklige brukere. Sametinget sendte ut forespørsel om utarbeiding av språkprogram til fem aktuelle institusjoner og bedrifter. Sámi allaskuvla har fått i oppdrag å utvikle språkprogrammet. Språkprogrammet skal utvikles i nært samarbeid med Sametinget, og ventes ferdigstilt i løpet av første halvår 2009.

Oppvekst

Barnehage

Sametingsrådet har hatt to møter med Oslo kommune og et møte med Cizáš samiske barnehage i Oslo angående praksis ved tildeling av plass i barnehagen. Etter disse møtene er det nå også anledning for søkere som ikke tilhører Oslo kommune å søke om plass i Cizáš. Sametinget har avholdt ett av to årlige samarbeidsmøter med Kunnskapsdepartementet om barnehager. Tema for møtet var blant annet gjensidig informasjon, temahefte for samiske barnehager, kompetansestrategi og informasjon om ny stortingsmelding om kvalitet i barnehagen.

Det er utgitt et nummer av barnehagetidsskriftet "Stullán", der hovedtema er matematikk i barnehagen.

Sametinget har tildelt særskilt tilskudd til samiske barnehager til 41 samiske barnehager og midler til samisk språkopplæring til 19 norske barnehager. Til sammen gjelder dette barnehager i 27 kommuner. Det er tildelt midler til 4 læremiddelprosjekt og midler til 2 prosjekt i barnehage.

Unge

Sametingsrådet avholdt det halvårslige møtet med Sametingets ungdomspolitiske utvalg. Tema for møtet var ulike ungdomspolitiske saker, blant annet oppfølging av de nordiske barneombudenes rapport "Retten til medvirkning og innflytelse for samiske barn og ungdom".

Sametingsrådet og flere av medlemmene i Sametingets ungdomspolitiske utvalg deltok sammen med ca. 80 ungdommer fra Norge, Sverige, Finland og Russland, på Samisk parlamentarisk råds ungdomskonferanse i Lycksele. Temaene som ble tatt opp var blant annet samiske møteplasser, min vei inn i politikken, barneombudsmennenes rapport og ulike sider ved samisk folkehelse. Konferansen vedtok en resolusjon som blant annet påpeker viktigheten av at sametingene arbeider med spørsmålet om psykisk helse blant samer. Resultatene fra konferansen vil presenteres på samisk parlamentarikerkonferanse.

Opplæring

Sametinget har hatt et administrativt konsultasjonsmøte med Kunnskapsdepartementet om følgende saker: Fag og timefordeling, utvidelse av timer, fremtidig forvaltningsansvar for de statlige samiske videregående skolene, oppfølging av rapport; samiske læremidler, forslag i St.meld. nr 28 (2007 – 2008); parallell likeverdig læreplan i historie påbygning vg.3

Læremidler

Sametinget har delt ut gratis læremidler til skoler og barnehager denne høsten. Dette er læremidler som er igangsatt og produsert før Samisk utdanningsråd ble nedlagt. Det er ikke rene læreverk, men supplerende materiell som dekker kun deler av kompetansemålene i læreplanene for Kunnskapsløftet - samisk. Eksempler er lettleste bøker, plakater, temahefter om spesielle samiske emner og veiledningsmateriell i forhold til L97S. Sametinget overtok dette læremiddellageret i 2000. Sametinget har pr. 08.10.08 mottatt bestillinger på læremidler fra 134 institusjoner.

Situasjonen for læremidler på samisk har også blitt tatt opp på møter med Fylkesmannen i Finnmark, Sálás, KS og kommuner innenfor forvaltningsområdet, der mulige løsninger for hvordan de eksisterende læremidlene kan nå ut til elevene ble drøftet.

Sametingsrådet hadde møte med barneombudet 21.08.08, der det ble gitt en grundig redegjørelse om læremiddelsituasjonen. Rådet informerte om strategisk plan for samisk læremiddelutvikling 2009 – 2012 og la spesielt vekt på noen av de største utfordringene som er knyttet til læremiddelutvikling og hvilke mål og strategier planen legger opp til for å løse disse. Andre tema som ble tatt opp var rett til opplæring i og på samisk, rekruttering av studenter til førskole- og allmennlærerutdanning og barnehagetilbud for samiske barn i nabokommuner til Oslo.

I forkant av behandling av St. meld. nr. 23 (2007-2008) Språk bygger broer, inviterte Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen (KUF-komiteen) Sametingsrådet til møte om aktuelle spørsmål knyttet til meldingen. Sametingsrådet ga en omfattende orientering om læremiddelsituasjonen og utfordringer knyttet til utvikling av samiske læremidler. Videre tok rådet opp behovet for at det blir etablert et permanent senter for samisk i opplæringen i tilknytning til Samisk høgskole, tiltak for å øke rekruttering av tospråklige førskole- og allmennlærere, tilskuddsordning for opplæring i samisk og læreplan i norsk for elever med samisk som andrespråk.

Sametingsrådet har også sendt brev til Stortingets KUF-komite om St. meld. nr. 31 (2007-2008) Kvalitet i skolen og bedt om at komiteen presiserer at stortingsmeldingen og foreslåtte tiltak også omfatter grunnskoler i forvaltningsområdet for samisk språk og grunn- og videregående skoler som gir opplæring etter Kunnskapsløftet - samisk, selv om problemstillinger for samisk opplæring ikke er drøftet i meldingen. Rådet har videre gitt innspill om implementering og justering av læreplaner og utarbeidelse av veiledende læreplaner, tilpassing av det sammenhengende vurderingssystemet for

grunnopplæringen til samiske elever, tilgang til læremidler på samisk, tilsyn og veiledning og rett til utvidet tid til videregående opplæring.

Næring

Samisk næringslov

Sametinget har mottatt flere henvendelser om etablering av en samisk næringslov både fra representanter og Goahtegearret. En helhetlig samisk næringslov må bli svært omfattende ettersom det samiske næringslivet er mangfoldig og reguleres av en rekke lover og forskrifter. Selv om man skulle begrense en samisk næringslov til å omfatte tradisjonelle samiske næringer, vil den måtte omfatte blant annet fiske, reindrift, jordbruk og utmarkshøsting. Dette er næringer som i dag berøres av blant annet plan- og bygningsloven, havressursloven, reindriftsloven, jordloven, konsesjonsloven, dyrevernloven, laks- og innlandsfiskekloven, motorferdselsloven, finnmarksloven, straffeloven og skattelovgivningen.

Samtidig arbeides det for tiden også med en rekke lovprosesser som forhåpentligvis ender opp med resultater som gagnar det samiske næringslivet. Dette arbeidet omfatter blant annet omfattende lovsaker som oppfølgingen av NOU 2007: 13 "Den nye sameretten" og NOU 2008: 5 "Retten til fiske i havet utenfor Finnmark".

Sametingsrådet mener derfor at så lenge vi ikke har en overordnet formålslovgivning for samisk næringsliv, så er det i dag hensiktsmessig å sikre de samiske næringene best mulige rammevilkår innenfor enkeltlover og enkeltforskrifter. Sametingsrådet tar i første omgang sikte på å vurdere hvordan de ulike lovene ivaretar samiske interesser i 2009. En slik prosess er nødvendig for å vite mer om behovet for en eventuell endring av lovverk for samiske næringer.

Når Sametinget konsulterer om næringslover med tilhørende forskrifter, er det overordnede formålet å sikre en mer helhetlig næringslovgivning tilpasset samiske forhold.

Primærnæring

Reindrift

Sametingsrådet har startet arbeidet med å utarbeide en ny reindriftspolitisk melding. Meldingen vil bli meldt opp til Sametingets plenum i februar 2009. Med denne meldingen ønsker sametingsrådet å tydeliggjøre Sametingets reindriftspolitikk, samt sikre en helhetlig og god politikk på dette området. I forbindelse med meldingsarbeidet har Sametingsrådet holdt møter med reinbeitedistriktene for å diskutere og få innspill på viktige områder som arealbruk, samisk tradisjonskunnskap og forståelse, rekruttering, likestilling, forvaltning av reindrift, m.m. Møtene er blitt avholdt på følgende steder: Røros, Snåsa, Mo i Rana, Andselv, Varangerbotn, Alta og Karasjøk.

Under komitéuka i september ble det holdt et seminar for Sametingets representanter om næringsvirksomhet i utmarka og på vidda. Bakgrunnen for temavalget var at Sametingsrådet for tiden utarbeider reindriftspolitisk melding og melding om areal- og miljøpolitiske utfordringer. Meldingene berører hverandre på en rekke områder, blant annet når det gjelder arealbruk i utmarka, klimautfordringer, vernespørsmål og motorisert ferdsel i utmarka. Med temadagen ønsket Sametingsrådet å belyse viktige problemstillinger fra ulike utgangspunkt, og på denne måten gi Sametingets representanter et godt grunnlag i forbindelse med behandlingen av de kommende meldingene.

Sametingsrådet og Norske Reindriftssamers Landsforbund (NRL) har vært i konsultasjoner med Landbruks- og matdepartementet om bruk av krumkniv under slakt til privat bruk. Dette er nå tillatt i Norge dersom avlvingen foregår med en godkjent krumkniv og utføres av reieneierne som har dokumentert erfaring og kunnskap. Dette reguleres i norsk forskrift vedtatt med hjemmel i EØS-direktiv.

Sametingsrådet har foreslått Ellinor Guttorm Utsi som medlem av styret for verdiskapingsprogrammet for rein i perioden 01.06.08-30.07.10. Landbruks- og matdepartementet har oppnevnt følgende styre for verdiskapingsprogrammet for rein: Nils Henrik Sara(NRL), Elin Fjellheim(NRL), Ellinor Guttorm Utsi(Sametinget), Anne Britt Ruderaas(LMD) og Morten Floor(LMD).

Dyrevelferdsloven

I november 2007 fikk Sametinget oversendt utkast til ny lov om dyrevelferd. I høringsbrevet presiserer Landbruks- og matdepartementet at Regjeringen i den nye loven vil prioritere dyrevelferd. Sametinget ga høringsuttalelse til denne loven og har avholdt to konsultasjonsmøter på administrativt nivå.

Sametingsrådet vil her framheve to forhold i lovutkastet med merknader som er ønskelig å få endret. Dette gjelder kastrering av reinbukker og at statens ansvarsfraskrivelse vedrørende rovvilt. I lovutkastet er det foreslått at avhorning og kastrering skal være tillatt når det er nødvendig ut fra hensynet til dyrevelferd eller av særlige bruksgrunner. Departementet og Sametinget oppnådde ikke enighet på punktet om at reindriftsutøvere skal få kastre reinbukker. Departementet fastholdt at spørsmålet om hvem som skal kunne kastre må reguleres gjennom dyrehelsepersonelloven. Departementet vil imidlertid be Mattilsynet foreta en vurdering iht. Sametingets krav under konsultasjonene. I den grad en slik vurdering vil utløse behov for endring av dyrehelsepersonelloven vil dette bli gjort i egen lovprosess. Sametingsrådet fikk også gjennomslag for å utvide begrepet ”særlige bruksgrunner” i merknadene, det vil si at det ikke står i merknadene at det ikke bare er behovet for kjøre rein som skal vurderes ved kastrasjon.

Det andre forholdet som Sametingsrådet ønsker å trekke frem ved vår høringsuttalelse er at Staten fraskriver seg sitt ansvar vedrørende rovvilt. Sametinget mener at dyreeier pålegges et for stort ansvar når det gjelder å påse at beitedyr ikke utsettes for rovvilt. Sametinget mener at dyrevelferdsloven må legge til grunn at staten ved sitt ansvar for rovdyrpolitikken, også har påtatt seg et ansvar for rovdyrpolitikkenes konsekvenser for dyrevelferden. Det er derfor ikke akseptabelt at dyreeiere gjøres ansvarlig for en politikk som staten er ansvarlig for. Departementet og Sametinget kom ikke til enighet på dette punktet.

Ot. prp. om loven fremmes medium oktober 2008.

Rovvilt

Sametinget har pr. i dag ingen fast representasjon i rovviltnemnd 5 Hedmark. Sametingsrådet har ikke lyktes med å få aktuelle kandidater blant representantene til å tiltre vervet i nemnda. Sametingsrådet mener at det må skje en oppmykning i bestemmelsene om hvem som kan være representert i rovviltregionenes nemnder. Det fremgår av rovviltforskriften at Sametingets medlem skal ha fast plass som representant på Sametinget, men at Sametinget unntaksvis kan velge medlemmer blant vararepresentanter dersom faste representanter ikke tilfredsstillter blant annet kravene til regional tilhørighet. Sametingsrådet har bedt Miljøverndepartementet om drøftinger angående utfordringene med Sametingets begrensede oppnevningsmandat. Det er viktig for Sametingsrådet å få klarhet i dette før nye oppnevninger til de fem regionale rovviltnemndene der Sametinget har representasjon skjer høsten 2009.

Fiskeri

Som et ledd i å forbedre samarbeidet og informasjonsflyten om fiskerisaker, har Sametinget invitert Norges Fiskarlag, Norges Kystfiskarlag, Bivdi og sjølaksefiskeorganisasjonene i Finnmark til møter. Møtene med de tre sistnevnte er avholdt. Tema på møtene har blant annet vært regulering av fiskeriene, regulering av sjølaksefiske, Kystfiskeutvalgets innstilling og Sametingets rolle i forhold til organisasjonene.

Sametinget er i en pågående konsultasjonsprosess med Miljøverndepartementet angående grunnlag og mandat for arbeidet med en konsesjonsordning for sjølaksefiske i sjøsamiske områder. Det har vært

avholdt ett administrativt konsultasjonsmøte. Sametinget har blant annet påpekt at det i arbeidet med en konsesjonsordning bør utredes forholdet til folkeretten og samiske rettigheter.

Annen næringsvirksomhet

Verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv

Verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv har nå kommet i gang. Det har vært avholdt møter i faglig forum og i utviklingsforumet. Faglig forum består hovedsakelig av offentlige aktører, Bioforsk og Samisk høyskole, mens utviklingsforumet består av næringsaktører. Reiselivsnæringen er ikke representert, men de nordnorske fylkesvise reiselivsorganisasjonene er bedt om å oppnevne en felles representant.

I verdiskapningsprogrammet skal utnyttelse av utmarksressurser prioriteres de to første årene. Sametinget har blitt enige med Bioforsk om at de koordinerer enkelte tiltak innen utmarksnæringer. Sametingets reiselivskonferanse som nylig ble avholdt i Alta er en del av verdiskapingsprogrammet. Konferansen hadde fokus på samiske reiselivsaktører og de utfordringer disse står overfor. Konferansen skal følges opp med konkrete tiltak. Sametinget understreket at ved utvikling av reiselivet er det viktig å ha fokus på ekthet og samisk kulturforståelse.

Duodji

Etter oppdrag fra Sametingsrådet har Finnud utarbeidet en rapport om utfordringer innen kompetanse, opplæring og utvikling i duodji. I rapporten kommer det fram at rekrutteringen til duodji på videregående skole er lav. Utredningen viser også at Duodjeinstituttas mål er omfattende og har for små ressurser til å oppnå formålet med instituttet. Finnud foreslår at Duojáriid ealáhussearvi og Sametinget gis plass i styret til Duodjeinstituttet. Utredningen foreslår videre å etablere en fast lærling ordning i duodji. I møte mellom Sametingsrådet og Duodjeinstituttet ble det enighet om å endre styresammensetningen slik at Duojáriid ealáhussearvi og Sametinget kan oppnevne styrerepresentanter.

Forhandlingene om en næringsavtale for duodji er underskrevet. Saken er satt opp som en egen sak til plenumsmøtet i november..

3 Helse og sosial

Sametingsrådet har fordelt prosjektmidler til utvikling av likeverdige helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning. Prosjektmidlenes hovedmål er en helhetlig og likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folket, på lik linje med den øvrige befolkning. I 2008 er det fordelt kr 2 487 000 til 11 ulike prosjekter. Det ble blant annet gitt kr 500 000 til opplæring i samisk språk og kultur ved desentralisert sykepleierutdanning i Porsanger. Likeledes ble det gitt til sammen kr 707 000 til 2 prosjekter hos Barnevernets utviklingscenter i Tromsø til metodeutviklingsarbeid innenfor samisk barnevern.

Sametingsrådet har, som oppfølging av enstemmig plenumsvedtak om tilsynsfunksjoner i barnevernet, innledet konsultasjoner med Barne- og likestillingsdepartementet om bedring av tilsynsfunksjoner for samiske barn under barnevernets omsorg.

3 Kunngjøring av nye saker – oppfølging

Rådets oppfølging av nye saker kunngjort på plenumsmøtet sak 16/08.

Forslag 1: Samiske mediehus i lule- og sørsamisk språk

Sametingsrådet mener det er viktig at samisk språk, herunder lulesamisk og sørsamisk, i offentligheten utvikles og videreføres. Sametingsrådet har fremhevet dette i forbindelse med konsultasjoner om endringer i forskrift om tilskudd til samiske aviser. Sametingsrådet foreslo i forbindelse med forskriftsendringen at samiske aviser må benytte alle samiske skriftspråk for å ha krav på variabelt tilskudd og ulik vekting av de samiske skriftspråkene ved beregning av variabelt tilskudd. Mediene har

en særdeles viktig rolle i synliggjøring av samisk språk. Sametingsrådet er i utgangspunktet positiv til tanken om å opprette et mediebyrå som produserer samiske nyheter og aktualiteter på de samiske språk, men mener det er behov for et utredningsarbeid i denne sammenheng.

Forslag 2: Fiske i ferskvann på finnmarkseiendommens grunn

Forslag 2 og forslag 5 gjelder samme tema og problemstilling, og besvares derfor under ett.

I en kronikk datert 19.08.08 gjengitt på FeFos nettside skriver FeFos direktør John Meløy: ”Det er ikke FeFo som har fjernet ordningen med ”5 km-sonen”, men Stortinget gjennom å vedta Finnmarksloven. Konkret skjedde dette ved at det samtidig med at finnmarksloven ble vedtatt, ble det gjort endringer i lakse- og innlandsfiskeloven som medførte at hjemmelen for 5 km-sonen falt bort. Dermed falt også forbudet mot utlendingers fiske utenfor 5 km-sonen automatisk bort.”

Det siktes her til den endring som ble foretatt av Justiskomiteen i Ot. proposisjonens § 21, som senere ble vedtatt som finnmarkslovens § 25. Andre ledd i denne paragrafen lød som følger: ”Finnmarkseiendommen kan gi personer som det siste året har vært bosatt og fortsatt er bosatt i Norge, og andre adgang til å utnytte fornybare ressurser som nevnt i §§ 22 og 23 i den grad ressursen tillater det. Personer som nevnt i første punktum skal etter søknad normalt gis tillatelse til å plukke multer til egen husholdning.”

Etter at Justiskomiteen hadde foretatt en vurdering av hvorvidt denne bestemmelse ville kunne støte an mot EU-bestemmelser om ulovlig diskriminering, som omfattes av EØS-avtalen, fant komiteen å ville ta ut denne bestemmelsen. Spørsmålet om eventuelle særrettigheter basert på bosted og botid har blitt aktualisert gjennom flere klager til ESA, spesielt i forhold til tilsvarende bestemmelser om begunstigelse av den lokalt bosatte befolkning i lakse- og innlandsfiskeloven, viltloven og fjelloven.

Samerettsutvalget II har foretatt en mer omfattende vurdering av disse spørsmål. Det skal i denne sammenheng gjøres spesielt oppmerksom på at i utvalgets forslag til hålogalandslovens § 29 om jakt, fangst og fiske viderefører krav om lokal bosetting og botid.

Samerettsutvalget II foreslår også at Norge tar initiativ til å innarbeide Sameprotokollen i EØS-avtalen slik denne ble EU-rett ved Sveriges og Finlands medlemskap i EU. Samerettsutvalget II legger i denne forbindelse til grunn at Sameprotokollen hjemler adgang til i større grad å diskriminere til fordel for bestemmelser som anses nødvendige for å kunne ivareta de spesielle samiske hensyn.

Rådet vil følge opp disse spørsmål og problemstillinger overfor Regjeringen og komme tilbake til Sametinget med informasjon om hvordan disse spørsmål søkes løst.

Forslag 3: Grendeskoler i samiske områder

Det er Stortinget som vedtar Regjeringens forslag til mål og rammer for utdanningen, også utdanning som omfatter samiske elever. Kunnskapsdepartementet (KD) er landets øverste forvaltningsorgan for skole og utdanning, og har ansvaret for å gjennomføre den nasjonale skolepolitikken. En felles nasjonal standard blir sikret gjennom lover, forskrifter og læreplaner.

I de senere år er det foretatt en betydelig delegering av ansvar og beslutningsmyndighet fra staten til kommunene og fylkeskommunene. Kommunene har ansvaret for drift og administrasjon av grunnskolene, mens fylkeskommunene har ansvaret for de videregående skolene. Lovverket og læreplanverket gir forpliktende rammer, men innenfor disse kan kommunen, skolen og lærerne øve innflytelse på lærestoff og arbeidsmåter. Sametinget har ingen myndighet overfor kommuner, fylkeskommuner og andre skoleeiere, men kan påvirke rammene for opplæring gjennom konsultasjoner og læreplanverket, jf. opplæringsloven § 6-4.

Sametingsrådet viser til brev av 02.06.08 fra Sametingets gruppeledere og parlamentariske ledere til Statsministeren vedrørende økonomiske strakstiltak for å sikre samisk og kvensk språk og fremtid.

Brevet anmodet om styrking av rammebetingelsene for distriktskommunenes økonomi bl.a. gjennom forbedring av satser og sider ved kommunenes inntektssystem for å bedre kår for skoler som gir opplæringstilbud på samisk og kvensk/finsk. I tillegg ble det pekt på bistand til infrastruktur for opprettholdelse av grendeskoler eller skoler i grisgrendte strøk. Sametingsrådet vil følge opp saksområdet ved relevante anledninger for å hindre nedleggelse av grendeskoler.

Se også svar til forslag 6.

Forslag 4: Samisk språk og kunnskap må innføres som obligatorisk undervisning i grunnutdanningene og videreutdanningene for alle helse- og sosialarbeidere

Sametinget har fastsatt samisk innhold i læreplaner for Kunnskapsløftet, herunder læreplaner for videregående opplæring. I formålet til læreplan i felles programfag Vg1 helse- og sosial står det: "Eit fleirkulturellt samfunn krev kunnskap om og respekt for norsk, samisk og andre kulturer og tradisjonar". I formålet til læreplan i samfunnsfag står det: "I faget inngår kunnskap om situasjonen til urfolk og minoritetsfolk i verda generelt, og om situasjonene til samene som urfolk spesielt". Det er også fastsatt implisitt samisk innhold i læreplaner i felles programfag Vg2, blant annet i programområdene barne- og ungdomsarbeiderfag og helsearbeiderfag.

Departementet fastsetter rammeplaner for høyere utdanning. Innenfor helse- og sosialutdanning finnes det 10 rammeplaner for høyere grunnutdanning og 8 rammeplaner for videreutdanning. Enkelte rammeplaner omtaler språk og kultur generelt, men ikke samisk språk og kultur spesielt.

Sametingsrådet ser at for å oppnå et likeverdig helse- og sosialtilbud til samiske pasienter over hele landet, bør kunnskap om samisk språk og kultur implementeres i rammeplanene. Sametinget vil følge opp saken overfor Kunnskapsdepartementet.

Sametinget har et samarbeidsorgan med de regionale helseforetakene, der det blant annet arbeides i forhold til det samiske perspektivet i oppdragsdokumenter fra de regionale helseforetakene til underliggende helseforetak. Rekrutteringstiltak og etterutdanningstiltak internt i helseforetakene er temaer som vil bli fulgt opp av samarbeidsorganet.

Forslag 5: Utlendingers rett til innlandsfiske i Finnmark

Se svar på forslag 2.

Forslag 6: Sametinget må styrke arbeidet med å forme en selvstendig skolepolitikk og egne virkemidler for å sikre bygdeskolene i samiske samfunn

Sametinget påvirker den nasjonale skolepolitikken gjennom innspill til stortingsmeldinger og statsbudsjettet. Sametinget utformer egen skolepolitikk gjennom egne budsjettvedtak, hvor mål og strategier for opplæringen fastsettes. Sametingsrådets forslag til budsjett 2009 legges frem for plan og finanskomiteen i november 2008, og her vil mål og strategier for opplæring fremkomme. Videre utformes skolepolitikken gjennom fastsettelse av samisk innhold i nasjonale læreplaner, fastsettelse av særskilte samiske læreplaner, utarbeidelse av forslag til prinsipper for opplæringen i Kunnskapsløftet – samisk og parallelle likeverdige læreplaner. Sametingets skolepolitikk er på denne måten et supplement til den nasjonale skolepolitikken. Se også svar til forslag 3. Sametingsrådet mener at staten fortsatt skal ha det overordnede ansvar for opplæring og yte økonomiske tilskudd til drift av grunnskoler og de videregående skoler, og at Sametinget ikke kan påta seg et slikt ansvar.

Sametingsrådet er enig i at det må tas bedre tak i bruken av tospråklighetsmidlene, og har igangsatt evalueringsarbeid, jf. Sametingets budsjett 2008. Evalueringsrapporten ventes ferdigstilt i løpet av januar 2009.

Sametingsrådet har vurdert forslaget om bruk av Samefolkets fond som virkemiddel til sikring av fremtiden for bygdeskolene i samiske områder, og har kommet til at fondet ikke kan brukes til dette i

2008 og 2009. Dette begrunnes med at Sametinget vedtok i sak 58/07 Samefolkets fond - forvaltning, som sier at prioriteringer og satsingsområder for bruken av Samefolkets fond fastsettes av Sametinget ved starten av hver valgperiode, og at vedtaket gjelder for valgperioden, såfremt Sametinget selv ikke bestemmer noe annet. I sak 59/07 har Sametinget vedtatt å prioritere **språkprogrammer, tradisjonell kunnskap og litteratur** i 2008 og 2009. Det foreligger ingen vedtak om endring av prioriteringer og satsingsområder.

Vedrørende forslag om konsultasjoner med statlige myndigheter om bygdeskolene i samiske samfunn - se svar til forslag 3.

Forslag 7: Samiske pasienter og likeverdig helsetilbud

Sametingsrådet er opptatt av å sikre og utvikle et likeverdig helsetilbud for samiske pasienter som for den øvrige befolkningen i Norge. En nødvendig og viktig del av et likeverdig helsetilbud for samiske pasienter er å sikre tilstrekkelig tilgang på tolk for samiske pasienter i møte med helsetjenesten. Dette er uttrykt i nasjonale lover og internasjonale konvensjoner.

Brukerundersøkelser blant samiske pasienter viser at tilgangen på tolk for samiske pasienter i dag er ikke tilfredsstillende. Sametinget mottar også signaler om dette fra fagfolk og pasienter. Dette er en situasjon som Sametingsrådet ser alvorlig på. Det er viktig å understreke at sentrale myndigheter har ansvaret for å sikre et likeverdig helsetilbud til samiske pasienter. Sentrale myndigheter har også ansvaret for å sikre god og tilstrekkelig tilgang på tolk for samiske pasienter.

Sametingsrådet har tatt initiativ til møte med statsråd Bjarne Håkon Hanssen 22.10.08, hvor dette temaet vil bli tatt opp. Forslaget fra representanten Tretnes om å åpne for bruk av familie som tolk inntil tilfredsstillende tolketilbud er på plass ved sykehusene, er en av de alternativer som vil bli diskutert med statsråden. Sametingsrådet har tro på at dette spørsmålet kan løses av sentrale myndigheter hvis politisk vilje er tilstede.

Forslag 8: Rekruttering av samiske førskolelærere samt lærere

Det avholdes regelmessige administrative samarbeidsmøter mellom fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark, Samisk høyskole/Nordisk samisk institutt og Sametinget. Her blir utfordringer og samarbeidsprosjekter i barnehage og skole drøftet, herunder rekruttering.

Fylkesmannen i Finnmark har i april 2008 opprettet et samarbeidsforum for rekruttering av studenter til lærerutdanninger ved Samisk høyskole og Høgskolen i Finnmark. Sametinget er med i samarbeidsforumet.

I St. meld nr. 23 (2007-2008) Språk bygger broer står det at departementet vil styrke innsatsen for å rekruttere flere førskolelærere til barnehagene, herunder samiskspråklige og minoritetsspråklige førskolelærere. Sametingsrådet har støttet departementets forslag og har videre uttalt at det må opprettes stipend og andre tiltak for å rekruttere flere samiskspråklige lærere til barnehager, grunnskoler og videregående skoler, og at det bør innføres tilleggspoeng for samisk i fagkretsen ved opptak til høyere utdanning.

Forslag 9: Uklarheter vedrørende det geografiske virkeområdet for Sametingets søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling (tidligere SUF)

Det geografiske virkeområdet for søkerbaserte tilskudd til næringsutvikling omfatter en rekke kommuner der bare deler av kommunen er med. I årets budsjett brukes begrepene stemmekrets, skolekrets, bygd, fastlandsside, sted, valgkrets og krets for å klarlegge hvilken del av kommunen som er med. Dette virker uklart og det stilles ofte spørsmål om hvor de geografiske grensene i realiteten går.

I budsjettet for 2009 vil det bli forslått at man kun bruker begrepet grunnkrets. Bakgrunnen for dette er at man ønsker å bruke et entydig begrep for hele det geografiske området og fjerne tvil om hvor de geografiske grensene går. Grunnkretsene er på Statisk sentralbyrå sine hjemmesider oppdelt i tydelige geografiske grenser. Dette vil medføre at man kan gå inn på SSB sine nettsider, finne kommunen man tilhører, og se helt klart og tydelig hvor grensene går. Dette forslaget vil ikke føre til vesentlige endringer i dagens områdestruktur, ved at nye områder tilføres eller eksisterende områder utelates. Bruken av grunnkrets vil i all hovedsak opprettholde dagens områdeinndeling, med den forskjell at man nå får helt klare og tydelige geografiske grenser.

I tillegg til forannevnte består det geografiske området i dag av den samiske befolkning på Senja og i resten av Lenvik kommune samt den samiske befolkningen i sørsameområdet. Når det gjelder disse områdene vil det ikke bli foreslått forandringer.

Forslag 10: Statens vegvesen praktiserer stadnamnloven av 1990 ulikt innenfor og utenfor forvaltningsområdet for samisk språk

Sametinget har i brev av 03.09.08 bedt Kirke- og kulturdepartement følge opp praktisering av stadnamnlova. Kultur- og kirke departementet bes om å ta opp saken med ansvarlig departement, slik at det klargjøres for Statens vegvesen deres ansvar for å skilte på samisk også utenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Sametinget har påpekt at det i Lov om stadnamn av 1990 ikke er vist til at det skal være ulik praksis av bruk av samiske stedsnavn som er utenfor eller innenfor forvaltningsområdet for samisk språk.

Forslag 11: FNs urfolkserklæring som sak på Sametinget

Sametingsrådet deler representanten Randi Skums oppfatning om at det er viktig å holde et sterkt fokus på FN-erklæringen om urfolks rettigheter. Det kan således informeres om at erklæringen blir påberopt og søkes anvendt i alle de tilfeller dette synes riktig og hensiktsmessig.

Det er dessverre fortsatt slik at ILO-k 169 om urfolk- og stammefolk i selvstendige stater er det eneste internasjonale instrument som regulerer urfolks rettigheter. Denne konvensjonen ble vedtatt for 19 år siden og er avfattet i et språk som skulle kunne tilpasses flere land og mange urfolk som lever under til dels ganske ulike forhold. Dette medførte at flere av konvensjonens artikler er svært generelt formulert og i tillegg ikke hadde noen større rettslig praksis å referere til. FNs urfolkserklæring tjener i denne sammenheng både som et utvidet fortolkningsgrunnlag og bidrar også til presiseringer som kommer ILO-konvensjonen til gode.

Sametingsrådet finner det ikke hensiktsmessig nå å fremme FNs erklæring om urfolks rettigheter som egen sak. Sametingsrådet vil imidlertid søke samarbeid med sametingene i Sverige og Finland om å besørge urfolkserklæringen trykket opp og publisert i et hefte både på samisk, finsk og skandinavisk. Sametingsrådet vil samtidig ha fortsatt stor oppmerksomhet rettet mot de nordiske regjeringers gjennomføring av erklæringen.

Forslag 12: Samisk helseforetak

Sametingsrådets helsepolitikk bygger på retten til en likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med den øvrige befolkning. Et likeverdig helse- og sosialtilbud til det samiske folk forutsetter at ansvaret for å gi et likeverdig tilbud løftes opp på et overordnet nivå, og at kunnskap om og kompetanse i samisk språk og kultur etableres på alle nivåer i helse- og sosialtjenesten.

Samiske pasienter møter spesielle utfordringer i kontakt med det norske helse- og sosialsystemet. Utfordringer er knyttet til at samiske pasienter har en annen kultur og ofte et annet språk enn tjenesteutøverne. Det er mangel på kunnskap om og i samisk språk og kultur blant fagfolk på alle nivåer innenfor helse- og sosialsystemet, noe som medfører at samiske pasienter ikke mottar et likeverdig tjenestetilbud.

Sametingsrådet mener at samiske pasienters rett til en likeverdig tjeneste må følge pasienten og ikke begrenses av organisering. Det fremgår av forskningsmateriale fremlagt av Senter for samisk helseforskning at samiske pasienter ikke er fornøyde med helse- og sosialtjenestene som tilbys. Få muligheter til bruk av eget språk i tillegg til kulturforskjeller oppgis som årsak. Stadig rapportering av at samiske pasienter som ikke møter forståelse i helse- og sosialsystemet har aktualisert en debatt om hvorvidt tilbudet til samiske pasienter må organiseres særskilt, blant annet ved opprettelse av et eget samisk helseforetak og flere institusjoner med nasjonalt ansvar. Sametingsrådet mener at det er hensiktsmessig at samisk språk og kultur implementeres i den allerede eksisterende helse- og sosialtjenesten for å oppnå en likeverdig tjeneste. Dette betyr selvsagt ikke at egne samiske tilbud utelukkes. Det er på mange områder behov for særskilte tilbud og løsninger rettet mot samiske pasienter og brukere. Noen løsninger må realiseres innenfor det ordinære helse- og sosialsystemet, men det er også nødvendig å etablere institusjoner som spesielt ivaretar samiske brukere der en har erfart at det ordinære tilbudet har vært mangelfullt.

I Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling understrekes det at samiske og offentlige helseinstitusjoners status og styrke, må heves organisatorisk, økonomisk og personellmessig. Institusjonene er i dag ulikt organisert når det gjelder mandat og tilknytning. Sametingsrådet ser at det kan være uheldig at institusjonene med tenkte funksjoner for den samiske befolkning er så ulikt organisert, og vurderer det som formålstjenelig med en egen utredning om de samiske helse- og sosialinstitusjoners fremtidige organisering og tilknytning. Valg av organisering må ta hensyn til at det er begrenset tilgang på samiske fagfolk innenfor alle fagspesifikke områder. Det samiske folk er derfor avhengig av organisasjonsformer som fører til at en kan benytte samiske fagfolk mest mulig effektivt.

Forslag 13: Sametinget må kartlegge overtredelser av språkloven

For Sametingsrådet er det viktig å sikre at de samisktalendes språklige rettigheter blir oppfylt når de benytter seg av tjenestene til de offentlige institusjonene. I møte med Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) har Sametinget tatt opp oppfølgingen av samelovens språkregler og fylkesmennenes og departementenes ansvar for oppfølging av overtredelser av språkloven. Regjeringen utarbeider for tiden en handlingsplan for samisk språk og har invitert Sametinget til samarbeid om utviklingen av planen. Formålet er blant annet å få en oversikt over det arbeidet som nå gjøres for utviklingen av samiske språk og sammen med Sametinget gjøre en vurdering av hva det er viktigst å satse på for å sikre at samisk er et levende språk i fremtiden. Handlingsplanen utarbeides i løpet av dette året. I forbindelse med handlingsplanen har Sametinget sammen med AID bedt om at ansvaret og rollene til Sametinget, Kirke- og kulturdepartementet og andre institusjoner avklares.

Det er viktig at det skal være mulig å benytte samisk på alle samfunnsarenaer og at samisk språk skal være synlig. I stortingsmeldingen om samepolitikken fokuserer Regjeringen spesielt på styrkingen av samisk språk i offentlig administrasjon og i det offentlige tjenestetilbudet. Dette reformarbeidet er i gang.

I samelovens kap. 3 § 3-12 Organisering av samisk språkarbeid, sies det at Sametinget hvert fjerde år skal utarbeide en rapport til Kongen om situasjonen for samiske språk i Norge. I år gjennomfører Sametinget en slik undersøkelse med formål om å kartlegge språkbruken ved bestemte institusjoner i Norge. Dette omfatter også skoler og barnehager ved at interessen for å lære samisk blir undersøkt. Undersøkelsen gransker situasjonen til nordsamisk ved bestemte institusjoner, og vektlegger spesielt situasjonen til sør- og lulesamisk. Hovedpunktene er følgende:

- De samiske institusjonenes ansvar overfor samisk språk
- Barnehagene, som får egen støtte til samiske barnehager
- Skolene, som har undervisning i/på samisk
- Arbeidet utføres i løpet av dette året og legges fram for plenum i februar 2009

Forslag 14: Retten til reinmerke - forskjell på samisk og rettsforståelse

Sametingsrådet er enig med NSRs sametingsgruppe i at fastboende samers rett til reinmerke er en rettighet som ikke ivaretas godt nok gjennom norsk lovgivning og forvaltning. Sametingsrådet er svært positiv til at organisasjonen Sámi bivdo- ja meahcastansearvi har tatt initiativet til å kartlegge omfanget og konsekvensene av statens sletting av reinmerker i Kautokeino og folks syn på om bruk av rein har plass i samisk utmarksutøvelse. Rapporten er utarbeidet av John B. Henriksen og ble ferdigstilt i november 2007. Sametinget har vært med på å finansiere rapporten fra Sámi bivdo- ja meahcastansearvi om retten til reinmerke, som representant Aili Keskitalo viser til. Sametingsrådet er innstilt på å ta kontakt med organisasjonen Sámi bivdo- ja meahcastansearvi for å drøfte innholdet i rapporten og oppfølging av de konklusjonene og tilrådingene som rapporten gir.

III Votering

Av 43 representanter var 41 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Egil Olli, saksordfører	
	Olaf Eliassen, forretningsorden	
		Aili Keskitalo
		Jánoš Trosten
		Terje Tretnes
	Egil Olli	
2	Aili Keskitalo	Vibeke Larsen
		Ann-Mari Thomassen
		Terje Tretnes
	Aili Keskitalo	
3	Olaf Eliassen	Aili Keskitalo
		Terje Tretnes
	Olaf Eliassen	
4	Jánoš Trosten	Egil Olli
		Terje Tretnes

		Sten Erling Jønsson
	Jánoš Trosten	
5	Magnhild Mathisen	Marianne Balto
		Olaf Eliassen
		Terje Tretnes
	Magnhild Mathisen	
6	Terje Tretnes	Klemet Erland Hætta
		Bjarne Store-Jakobsen
		Sten Erling Jønsson
	Terje Tretnes	
7	Johan Mikkel Sara	
8	Anders Urheim	
9	Per Andersen Bæhr	
10	Ann-Mari Thomassen	
11	Isak Mathis O. Hætta	
12	Berit Oskal Eira	
13	Synnøve Solbakken-Härkönen	
14	Marie Therese N. Aslaksen	
15	Tor Mikalsen	
16	Sten Erling Jønsson	
17	Susanne Amalie Andersen	
18	Gunn-Britt Retter	
19	Hilde Anita Nyvoll	
20	Ann-Mari Thomassen	
21	Vibeke Larsen	
22	Willy Ørnebakk	
23	Jørn Are Gaski	
24	Marianne Balto	
25	Aili Keskitalo	
26	Anders Urheim	
27	Egil Olli	
	Terje Tretnes, forretningsorden	
	Egil Olli, forretningsorden	
	Klemet Erland Hætta, forretningsorden	
	Terje Tretnes, forretningsorden	
	Aili Keskitalo, forretningsorden	
	Terje Tretnes, forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Sametingsrådets beretning tas til orientering.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.10.08 kl. 14.20

Originalspråk: Norsk

Sak 32/08 Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling

Arkiv Arkivsaksnr.
SF-469 06/4877

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	21.08.08	R 074/08
Plan- og finanskomiteen	22. - 25.09.08	
Sametingets plenum	27.10.08	32/08

Saken påbegynt 27.10.08 kl. 14.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	21.08.08	Sametingsrådet	Sak 074/08 Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling
2			Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling
3			Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling - Drøftingssak

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget gir sin tilslutning til Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling.

Plan- og finanskomiteens innstilling:

Innledning

Plan- og finanskomiteen har behandlet Sametingsrådets framlagte melding om samisk institusjonsutvikling.

Saken har tidligere vært drøftet i Sametingets plenum i sak 18/08 - Samisk institusjonsutvikling.

Meldingen omhandler utviklingen av samiske institusjoner og deres betydning for styrking og utvikling av det samiske demokratiet, kompetanseproduksjon og kapasitetsbygging i det samiske samfunnet. Meldingen omhandler ikke samiske frivillige og ideelle medlemsforeninger, og heller ikke privateide aksjeselskaper som for eksempel samiske forlag og aviser.

Statlige samiske skoler er viktige institusjoner i det samiske samfunnet. Sametinget har allerede besluttet å gjennomføre en utredning om dette, som Plan- og finanskomiteen forutsetter blir lagt fram som egen sak.

Merknader

Komiteens mindretall, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Magnhild Mathisen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll, Wiebke Synnøve Slåtsveen og Egil Olli fremmer følgende merknad:

Den overordnede målsettingen for meldingen er:

- å styrke og utvikle samiske institusjoner på sentrale samfunnsområder som grunnlag for samisk demokrati, kunnskap og kapasitet i og for det samiske samfunnet.

Sametinget har per i dag både utøvende lovforvaltende myndighet (i henhold til kulturminneloven, plan- og bygningsloven, sameloven og opplæringsloven), utøvende økonomisk bevilgningsansvar (tilskuddsforvaltning), og ansvar for samiske institusjoner.

Sametingsrådet ser for seg en utvikling som innebærer mer lovforvaltningsmyndighet innenfor sentrale samiske samfunnsområder. Dette fordrer rutiner og prosedyrer for konsultasjoner og forhandlinger med statlige myndigheter, ikke minst reelle årlige budsjettforhandlinger som muliggjør en utvikling av Sametingets rolle som politikkutvikler og myndighetsutøver.

Meldingen omhandler utviklingen av samiske institusjoner og deres betydning for styrking og utvikling av det samiske demokratiet, kompetanseproduksjon og kapasitetsbygging i det samiske samfunnet. Meldingen omhandler ikke samiske frivillige og ideelle medlemsforeninger, og heller ikke privateide aksjeselskaper som for eksempel samiske forlag og aviser. Statlige samiske skoler er viktige institusjoner i det samiske samfunnet. Sametinget har allerede besluttet å gjennomføre en utredning om dette, som komiteens mindretall forutsetter blir lagt fram som egen sak.

I noen sammenhenger vil også meldingen berøre virksomheter hvor det kan være vanskelig å avgjøre om det dreier seg om en medlemsforening, en privat virksomhet eller en virksomhet med offentlig karakter.

Denne meldingen operer med to ulike former for samiske institusjoner: i) institusjoner der Sametinget fordeler hoveddelen av eller hele driftstilskuddet, og ii) institusjoner der statlige myndigheter fordeler hoveddelen av eller hele driftstilskuddet.

Sametingsrådet betrakter samiske institusjoner som virksomheter som springer ut av og fungerer i en samisk samfunnssammenheng og samisk offentlighet. Alle samfunn er i stor grad bygget opp av et sett med ulike institusjoner, med de variasjoner det innebærer. Institusjoner er derfor helt sentrale brikker for å oppnå sterke, fungerende og utviklende samfunn. Dette er også tilfellet for det samiske samfunn. Oppbyggingen og utviklingen av det samiske samfunnet krever vilje og evne til å etablere og videreutvikle egne institusjoner.

Sametingsrådets institusjonspolitiske mål er å legge forholdene til rette for at samiske institusjoner skal være sentrale aktører og premissleverandører for samisk samfunns- og demokratiutvikling. Gjennom samisk institusjonsutvikling vil den samiske sivile offentlighet i større grad ha kontroll og styring over egen språk, kultur- og samfunnsutvikling.

Sametingsrådet ser på institusjonsutvikling som en viktig del av infrastrukturetableringen i samiske områder. Sametingsrådet legger opp til at denne meldingen etablerer grunnlaget for det strategiske institusjonspolitiske og budsjettrelaterte arbeidet i Sametinget.

Komiteens mindretall slutter seg til sametingsrådets målsettinger og tilnærminger til samisk institusjonsutvikling.

Komiteens mindretall legger til grunn at de framlagte beskrivelsene er tilstrekkelige til at Sametinget kan ta stilling til en overordnet og helhetlig fremtidsrettet politikk for samisk institusjonsutvikling.

Komiteens mindretall legger til grunn at meldingen og komiteens merknader i den videre prosessen skal følges opp på et mer detaljert nivå, gjennom prioriteringer, bevilgninger og avklaringer gjennom budsjettvedtak, beretninger, eventuelt ved framleggelse av egne saker.

Komiteens mindretall merker seg at det som fremkommer i meldingen er statusbeskrivelsen av institusjonene og er ikke ment å være fyllestgjørende. Beskrivelsene er gjort på grunnlag av institusjonenes egne rapporter til Sametinget, og dels ved besøk i angjeldende institusjoner.

Meldingen gjør en vurdering av Sametingets overordnede og prinsipielle rolle overfor institusjoner som mottar direkte tilskudd fra Sametinget. Komiteens mindretall har merket seg at det opp igjennom årene har utviklet seg forskjellig praksis i forhold til deltakelse i styrever, og at flere institusjoner etterspør en aktiv deltakelse fra Sametingets side. Det foreslås som hovedregel at i alle tilfeller der det gis direkte tilskudd, og i alle tilfeller der Sametinget gir hoveddelen av driftstilskuddet, at Sametinget oppnevner et antall styrerepresentanter som står i forhold til det bidrag Sametinget yter. Det understrekes videre i denne sammenheng at det skal vektlegges kompetanse og profesjonalitet i styreoppnevningene. Komiteens mindretall slutter seg til disse prinsippene, men understreker viktigheten av at oppnevningen av styrever ikke må skje på en slik måte at man rammer de lokale initiativer og krefter.

Komiteens mindretall merker seg at meldingen foreslår stiftelse som den sikreste og mest funksjonelle organisasjonsform. Stiftelser som organisasjonsform er med på å sikre at institusjonene fortsatt vil være styrt fra sine geografiske regioner ettersom stiftelsene er selveide. Ut i fra særlige forhold i de enkelte områdene kan det være naturlig å velge andre organisasjonsformer enn stiftelse, for eksempel aksjeselskaper. Dette forutsetter imidlertid at Sametinget gjennom institusjonens vedtekter eller generalforsamlingen sikres oppnevningsmyndighet.

Komiteens mindretall slutter seg til dette prinsippet, og understreker at den videre oppfølgingen av meldingen og foreslåtte tiltak skal skje i kontinuerlig dialog med de berørte institusjoner og eiere. Alle institusjoner er unike, tiltakene må tilpasses hver enkelt institusjon for å ivareta institusjonenes egenart og tradisjoner på best mulig måte.

Sametingsrådet foreslår som et annet hovedtiltak at samorganiseringer/sammenslåinger er fornuftig og nevner en rekke geografiske områder der dette vil være hensiktsmessig. Det eksisterer i dag relativt mange små samiske institusjoner med null til fem ansatte. Dette gjelder særlig for kultursentre, språksentre, museer og festivaler som gjør disse institusjonene svært sårbare og lite fleksible. Selv med betydelig bedre rammevilkår er det grunn til å tro at disse institusjonene fremover vil være relativt små. Denne situasjonen reiser spørsmålet om å styrke institusjonene ved å gjennomføre samorganiseringer/sammenslåinger til større enheter.

Komiteens mindretall legger til grunn at de foreslåtte tiltak vedrørende organisasjonsendringer må forstås slik at Sametinget skal være positiv til å medvirke til at alle involverte eiere og finansierer sammen skal sette i gang prosesser, og at Sametinget holdes kontinuerlig orientert om fremdriften i disse prosessene. Komiteens mindretall slutter seg til dette tiltaket, men forutsetter at Sametinget involveres i eventuelle avklaringer som er nødvendige underveis.

Komiteens mindretall legger til grunn at det er Sametingets politikk og grunnleggende holdning innen hvert enkelt felt som skal meisles ut gjennom behandlingen av denne meldingen. Dette vil danne Sametingets utgangspunkt for prosesser og dialog med institusjoner, aktører og eiere, men disse prosessene vil involvere så mange aktører innenfor hvert enkelt område at det åpenbart at prosessene vil måtte kreve både tid og forhandlinger for å finne det beste resultatet i hvert enkelt tilfelle.

Komiteens mindretall forutsetter at institusjoner som mottar driftstilskudd over Sametingets budsjett, ikke skal komme dårligere ut ved omorganiseringen av institusjonene. Det forutsettes videre at ordningen med søkerbasert tildeling organiseres på en slik måte at det ikke rammer likviditet og kontinuitet for institusjonenes faste driftsutgifter.

For øvrig har komiteens mindretall ingen merknader til den fremlagte meldingen.

Forslag

Medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Roger Pedersen, Aili Keskitalo, Tor Dalseng, Miriam Paulsen, Ann-Mari Thomassen og Gunn-Britt Retter (NSR/SfP) og medlemmet fra Samefolkets parti (SfP) Terje Tretnes fremmer følgende forslag:

Forslag 1:

Sametingsrådets forslag til innstilling utgår og erstattes med følgende:

Sametinget ser på lokale, regionale og nasjonale samiske institusjoner som viktige arenaer for utviklingen av samiske samfunn. I selvbestemmelsesperspektiv er det viktig at urfolk selv tar ansvar for sin egen framtid, men dette kan ikke gjøres uten tilstrekkelige ressurser, kompetanse og utviklede institusjoner innen ulike samfunnsområder. I et demokratiperspektiv er det viktig at det legges til rette for at folk selv kan delta aktivt i denne samfunnsbyggingen. Dette er prinsipper Sametinget tidligere har lagt til grunn i utvikling av kultur- og næringspolitikk, gjennom aktive forhandlinger slik som Kunstneravtalen og Næringsavtalen for duodji. Sametinget bør legge de samme inkluderende prinsippene til grunn for utviklingen av sin institusjonspolitik; at aktørene selv kan gi verdifulle bidrag til politikktutviklingen.

For Sametinget er det viktig å kunne ta gode politiske beslutninger på bakgrunn av solid kunnskap om samiske samfunn. Målet med politikken er å fortelle hvor vi skal, og hvordan vi skal komme dit. Målsetningen ved en melding om samisk institusjonsutvikling må være tosidig. Meldinga må fylle Sametingets behov for ryddighet i forhold til organisasjonsmodeller og styrerepresentasjon, og forutsigbarhet i budsjettbehandling. Minst like viktig er det at meldinga tar stilling til hvordan institusjonene skal styrkes for å ivareta både dagens og framtidens behov – og hvordan Sametinget skal bidra til det gjennom utvikling av rammevilkår og politisk arbeid. I tillegg må Sametinget ha en holdning til hvilke nye institusjoner det er behov for å etablere for å utvikle det samiske samfunnet. En slik framtdsrettet strategi kan ikke utvikles uten aktiv deltakelse fra det sivile samiske samfunn.

Dokumentet som Sametingsrådet har utarbeidet må derfor sendes på høring til de berørte institusjonene, til eierne og til andre interessenter. Først etter en slik høringsrunde vil Sametinget ha et tilstrekkelig grunnlag til å ta stilling til de konkrete forslagene som fremmes. Sametinget har mottatt henvendelser om påståtte faktafeil, påstander om manglende opplysninger og ufunderte forslag om sammenslåinger. Derfor kan ikke Sametinget gi sin tilslutning til Sametingsrådets institusjonsmelding slik den foreligger. Sametinget ber om at saken etter høringsrunden fremmes på plenum i vårhalvåret 2009 i form av en plan, slik at plenum kan ta del i vurderinger og forslag. Sametingets institusjonspolitik må være gjennomarbeidet, velbegrunnet og langsiktig, fordi samiske institusjoner er så viktige for det samiske samfunnets framtid.

Komiteens mindretall, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Magnhild Mathisen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll, Wiebke Synnøve Slåttsveen og Egil Olli fremmer følgende forslag:

Forslag 2

Sametinget gir sin tilslutning til Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling med de vedlagte merknader.

Plan- og finanskomiteens innstilling: (ny innstilling)

Innledning

Plan- og finanskomiteen har behandlet Sametingsrådets framlagte melding om samisk institusjonsutvikling.

Saken har tidligere vært drøftet i Sametingets plenum i sak 18/08 - Samisk institusjonsutvikling.

Meldingen omhandler utviklingen av samiske institusjoner og deres betydning for styrking og utvikling av det samiske demokratiet, kompetanseproduksjon og kapasitetsbygging i det samiske samfunnet. Meldingen omhandler ikke samiske frivillige og ideelle medlemsforeninger, og heller ikke privateide aksjeselskaper som for eksempel samiske forlag og aviser. Statlige samiske skoler er viktige institusjoner i det samiske samfunnet. Sametinget har allerede besluttet å gjennomføre en utredning om dette, som Plan- og finanskomiteen forutsetter bli lagt fram som egen sak.

Merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Magnhild Mathisen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll og Wiebke Synnøve Slåtveit og medlemmet fra Finnmarkslista (FIN) Toril Bakken fremmer følgende merknad:

Den overordnede målsettingen for meldingen er:

- å styrke og utvikle samiske institusjoner på sentrale samfunnsområder som grunnlag for samisk demokrati, kunnskap og kapasitet i og for det samiske samfunnet.

Sametinget har per i dag både utøvende lovforvaltende myndighet (i henhold til kulturminneloven, plan- og bygningsloven, sameloven og opplæringsloven), utøvende økonomisk bevilgningsansvar (tilskuddsforvaltning), og ansvar for samiske institusjoner.

Sametingsrådet ser for seg en utvikling som innebærer mer lovforvaltningsmyndighet innenfor sentrale samiske samfunnsområder. Dette fordrer rutiner og prosedyrer for konsultasjoner og forhandlinger med statlige myndigheter, ikke minst reelle årlige budsjettforhandlinger som muliggjør en utvikling av Sametingets rolle som politikktutvikler og myndighetsutøver.

Meldingen omhandler utviklingen av samiske institusjoner og deres betydning for styrking og utvikling av det samiske demokratiet, kompetanseproduksjon og kapasitetsbygging i det samiske samfunnet. Meldingen omhandler ikke samiske frivillige og ideelle medlemsforeninger, og heller ikke privateide aksjeselskaper som for eksempel samiske forlag og aviser. Statlige samiske skoler er viktige institusjoner i det samiske samfunnet. Sametinget har allerede besluttet å gjennomføre en utredning om dette, som komiteens flertall forutsetter blir lagt fram som egen sak.

I noen sammenhenger vil også meldingen berøre virksomheter hvor det kan være vanskelig å avgjøre om det dreier seg om en medlemsforening, en privat virksomhet eller en virksomhet med offentlig karakter.

Denne meldingen operer med to ulike former for samiske institusjoner: i) institusjoner der Sametinget fordeler hoveddelen av eller hele driftstilskuddet, og ii) institusjoner der statlige myndigheter fordeler hoveddelen av eller hele driftstilskuddet.

Sametingsrådet betrakter samiske institusjoner som virksomheter som springer ut av og fungerer i en samisk samfunnssammenheng og samisk offentlighet. Alle samfunn er i stor grad bygget opp av et sett med ulike institusjoner, med de variasjoner det innebærer. Institusjoner er derfor helt sentrale

brikker for å oppnå sterke, fungerende og utviklende samfunn. Dette er også tilfellet for det samiske samfunn. Oppbyggingen og utviklingen av det samiske samfunnet krever vilje og evne til å etablere og videreutvikle egne institusjoner.

Sametingsrådets institusjonspolitiske mål er å legge forholdene til rette for at samiske institusjoner skal være sentrale aktører og premissleverandører for samisk samfunns- og demokratiutvikling. Gjennom samisk institusjonsutvikling vil den samiske sivile offentlighet i større grad ha kontroll og styring over egen språk, kultur- og samfunnsutvikling.

Sametingsrådet ser på institusjonsutvikling som en viktig del av infrastrukturetableringen i samiske områder. Sametingsrådet legger opp til at denne meldingen etablerer grunnlaget for det strategiske institusjonspolitiske og budsjettrelaterte arbeidet i Sametinget.

Komiteens flertall slutter seg til sametingsrådets målsettinger og tilnærminger til samisk institusjonsutvikling.

Komiteens flertall legger til grunn at de fremlagte beskrivelsene er tilstrekkelige til at Sametinget kan ta stilling til en overordnet og helhetlig fremtidsrettet politikk for samisk institusjonsutvikling.

Komiteens flertall legger til grunn at meldingen og komiteens merknader i den videre prosessen skal følges opp på et mer detaljert nivå, gjennom prioriteringer, bevilgninger og avklaringer gjennom budsjettvedtak, beretninger, eventuelt ved framleggelse av egne saker.

Komiteens flertall merker seg at det som fremkommer i meldingen er statusbeskrivelsen av institusjonene og er ikke ment å være fyllestgjørende. Beskrivelsene er gjort på grunnlag av institusjonenes egne rapporter til Sametinget, og dels ved besøk i angjeldende institusjoner.

Meldingen gjør en vurdering av Sametingets overordnede og prinsipielle rolle overfor institusjoner som mottar direkte tilskudd fra Sametinget. Komiteens flertall har merket seg at det opp i gjennom årene har utviklet seg forskjellig praksis i forhold til deltakelse i styrer, og at flere institusjoner etterspør en aktiv deltakelse fra Sametingets side. Det foreslås som hovedregel at i alle tilfeller der det gis direkte tilskudd, og i alle tilfeller der Sametinget gir hoveddelen av driftstilskuddet, at Sametinget oppnevner et antall styrerepresentanter som står i forhold til det bidrag Sametinget yter. Det understrekes videre i denne sammenheng at det skal vektlegges kompetanse og profesjonalitet i styreoppnevningene. Komiteens flertall slutter seg til disse prinsippene, men understreker viktigheten av at oppnevningen av styrer ikke må skje på en slik måte at man rammer de lokale initiativ og krefter.

Komiteens flertall merker seg at meldingen foreslår stiftelse som den sikreste og mest funksjonelle organisasjonsform. Stiftelser som organisasjonsform er med på å sikre at institusjonene fortsatt vil være styrt fra sine geografiske regioner ettersom stiftelsene er selveide. Ut i fra særlige forhold i de enkelte områdene kan det være naturlig å velge andre organisasjonsformer enn stiftelse, for eksempel aksjeselskaper. Dette forutsetter imidlertid at Sametinget gjennom institusjonens vedtekter eller generalforsamlingen sikres oppnevningsmyndighet.

Komiteens flertall slutter seg til dette prinsippet, og understreker at den videre oppfølgingen av meldingen og foreslåtte tiltak skal skje i kontinuerlig dialog med de berørte institusjoner og eiere. Alle institusjoner er unike, tiltakene må tilpasses hver enkelt institusjon for å ivareta institusjonenes egenart og tradisjoner på best mulig måte.

Sametingsrådet foreslår som et annet hovedtiltak at samorganiseringer/sammenslåinger er fornuftig og nevner en rekke geografiske områder der dette vil være hensiktsmessig. Det eksisterer i dag relativt mange små samiske institusjoner med null til fem ansatte. Dette gjelder særlig for kultursentre, språksentre, museer og festivaler som gjør disse institusjonene svært sårbare og lite fleksible. Selv med betydelig bedre rammevilkår er det grunn til å tro at disse institusjonene fremover vil være relativt

små. Denne situasjonen reiser spørsmålet om å styrke institusjonene ved å gjennomføre samorganiseringer/sammenslåinger til større enheter.

Komiteens flertall legger til grunn at de foreslåtte tiltak vedrørende organisasjonsendringer må forstås slik at Sametinget skal være positiv til å medvirke til at alle involverte eiere og finansierer sammen skal sette i gang prosesser, og at Sametinget holdes kontinuerlig orientert om fremdriften i disse prosessene. Komiteens flertall slutter seg til dette tiltaket, men forutsetter at Sametinget involveres i eventuelle avklaringer som er nødvendige underveis.

Komiteens flertall legger til grunn at det er Sametingets politikk og grunnleggende holdning innen hvert enkelt felt som skal meisles ut gjennom behandlingen av denne meldingen. Dette vil danne Sametingets utgangspunkt for prosesser og dialog med institusjoner, aktører og eiere, men disse prosessene vil involvere så mange aktører innenfor hvert enkelt område at det åpenbart at prosessene vil måtte kreve både tid og forhandlinger for å finne det beste resultatet i hvert enkelt tilfelle.

Komiteens flertall forutsetter at institusjoner som mottar driftstilskudd over Sametingets budsjett, ikke skal komme dårligere ut ved omorganiseringen av institusjonene. Det forutsettes videre at ordningen med søkerbasert tildeling organiseres på en slik måte at det ikke rammer likviditet og kontinuitet for institusjonenes faste driftsutgifter.

For øvrig har komiteens flertall ingen merknader til den fremlagte meldingen.

Forslag

Medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Roger Pedersen, Aili Keskitalo og Miriam Paulsen fremmer følgende forslag:

Forslag 1:

Sametingsrådets forslag til innstilling utgår og erstattes med følgende:

Sametinget ser på lokale, regionale og nasjonale samiske institusjoner som viktige arenaer for utviklingen av samiske samfunn. I selvbestemmelsesperspektiv er det viktig at urfolk selv tar ansvar for sin egen framtid, men dette kan ikke gjøres uten tilstrekkelige ressurser, kompetanse og utviklede institusjoner innen ulike samfunnsområder. I et demokratiperspektiv er det viktig at det legges til rette for at folk selv kan delta aktivt i denne samfunnsbyggingen. Dette er prinsipper Sametinget tidligere har lagt til grunn i utvikling av kultur- og næringspolitikk, gjennom aktive forhandlinger slik som Kunstneravtalen og Næringsavtalen for duodji. Sametinget bør legge de samme inkluderende prinsippene til grunn for utviklingen av sin institusjonspolitik; at aktørene selv kan gi verdifulle bidrag til politikktutviklingen.

For Sametinget er det viktig å kunne ta gode politiske beslutninger på bakgrunn av solid kunnskap om samiske samfunn. Målet med politikken er å fortelle hvor vi skal, og hvordan vi skal komme dit. Målsetningen ved en melding om samisk institusjonsutvikling må være tosidig. Meldinga må fylle Sametingets behov for ryddighet i forhold til organisasjonsmodeller og styrerepresentasjon, og forutsigbarhet i budsjettbehandling. Minst like viktig er det at meldinga tar stilling til hvordan institusjonene skal styrkes for å ivareta både dagens og framtidens behov – og hvordan Sametinget skal bidra til det gjennom utvikling av rammevilkår og politisk arbeid. I tillegg må Sametinget ha en holdning til hvilke nye institusjoner det er behov for å etablere for å utvikle det samiske samfunnet. En slik framtidsrettet strategi kan ikke utvikles uten aktiv deltakelse fra det sivile samiske samfunn.

Saken må derfor sendes på høring til de berørte institusjonene, til eierne og til andre interessenter. Først etter en slik høringsrunde vil Sametinget ha et tilstrekkelig grunnlag til å ta stilling til de konkrete forslagene som fremmes. Sametinget har mottatt henvendelser om påståtte faktafeil, påstander om manglende opplysninger og ufunderte forslag om sammenslåinger. Derfor kan ikke Sametinget gi sin tilslutning til Sametingsrådets institusjonsmelding slik den foreligger. Sametinget ber

om at saken etter høringsrunden fremmes på plenum i vårhalvåret 2009 i form av en plan, slik at plenum kan ta del i vurderinger og forslag. Sametingets institusjonspolitikkk må være gjennomarbeidet, velbegrunnet og langsiktig, fordi samiske institusjoner er så viktige for det samiske samfunnets framtid.

Medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Magnhild Mathisen, Sten Erling Jønsson, Willy Ørnebakk, Hilde Anita Nyvoll og Wiebke Synnøve Slåtsveen og *medlemmet fra Finnmarkslista (FIN)* Toril Bakken fremmer følgende forslag:

Forslag 2

Sametinget gir sin tilslutning til Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling med de vedlagte merknader.

Merknad, Senterpartiet v/Olaf Eliassen

Grunnskolen og eldreomsorgen er også en del av de samiske institusjonene og bør være en del av institusjonsmeldingen.

Sametinget må ta større ansvar for utformingen av et grunnskoletilbud for samiske barn i hele det samiske området. Spesielt må grunnskoletilbud i små samiske bygdesamfunn sikres en fremtid.

Sametinget må arbeide for at den eldre samiske befolkningen har et tilbud som er tilpasset kulturen i de ulike samiske områder. Den eldre befolkningen må også betraktes som en ressurs i den samiske kulturen.

Merknad, Kautokeino flyttsameliste v/Per A. Bæhr

ICR bør ses på spesielt da senteret er en del av Norges nordområdesatsing som også inkluderer andre urfolk.

III Votering

Av 43 representanter var 39 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plan- og finanskomiteens forslag 1 ble forkastet med 21 stemmer. 18 stemte for.
- Plan- og finanskomiteens forslag 2 ble vedtatt med 23 stemmer. 16 stemte mot.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Willy Ørnebakk, saksordfører	Miriam Paulsen
		Aili Keskitalo
		Tor Mikalsen
	Willy Ørnebakk	
2	Lene Hansen	Hilde Anita Nyvoll
		Willy Ørnebakk
		Magnhild Mathisen
	Lene Hansen	
3	Olaf Eliassen	Terje Tretnes
		Jarle Jonassen
	Egil Olli, forretningsorden	Susanne Amalie Andersen
	Olaf Eliassen	
4	Anders Urheim	Egil Olli
		Miriam Paulsen

	Anders Urheim	
5	Per Andersen Bøhr	Bjarne Store-Jakobsen
		Willy Ørnebakk
		Hilde Anita Nyvoll
6	Jánoš Trosten	Lene Hansen
		Hilde Anita Nyvoll
		Klemet Erland Hætta
	Jánoš Trosten	
7	Johan Mikkel Sara	
8	Terje Tretnes	
	Hilde Anita Nyvoll, forretningsorden	
	Willy Ørnebakk, forretningsorden	
	Terje Tretnes, forretningsorden	
9	Isak Mathis O. Hætta	
10	Aili Keskitalo	
	Egil Olli, forretningsorden	
	Aili Keskitalo, forretningsorden	
	Klemet Erland Hætta, forretningsorden	
	Willy Ørnebakk, forretningsorden	
	Aili Keskitalo, forretningsorden	
11	Tor Mikalsen	
12	Lene Hansen	
13	Ole Mathis Hetta	
14	Magnhild Mathisen	
15	Gunn-Britt Retter	
16	Anders Urheim	
17	Bjarne Store-Jakobsen	
18	Klemet Erland Hætta	
19	Sten Erling Jønsson	
20	Ann-Mari Thomassen	
21	Vibeke Larsen	
22	Roger Pedersen	
23	Hilde Anita Nyvoll	
24	Willy Ørnebakk, sakordfører	

VI Sametingets vedtak

Sametinget gir sin tilslutning til Sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling med de vedlagte merknader.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.10.08 kl. 17.30

Originalspråk: Norsk

Sak 33/08

Krav om kjønnsfordeling til listeforslag ved sametingsvalg 2009

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-002.33

07/2424

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	21.08.08	R 068/08
Oppvekst- og utdanningskomiteen	22. - 25.09.08	OUK 010/08
Sametingets plenum	27.10.08	33/08

Saken påbegynt 27.10. 2008 kl. 17.30

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
-----	-----------	-------------------	--------

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Med hjemmel i Forskrift om valg til Sametinget § 28 c, skal listeforslag til sametingsvalget i 2009 tilfredsstillende krav om minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn, for å kunne godkjennes.

Oppvekst- og utdanningskomiteens innstilling:

Innledning

Det er viktig at både kvinner og menn får lik mulighet til politisk virksomhet. Vedtaket som Sametinget gjorde i forkant av valget 2005 for å bedre kjønnsrepresentasjonen på Sametinget, viste seg å være et godt virkemiddel.

Komiteens tilrådning:

Komiteen, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Synnøve Solbakken-Härkönen, Jon Harald Skum, Rita-Alise Porsanger, Tone Finnesen, Kjersti Myrnes Balto og Jarle Jonassen, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Tom Christer Sottinen, Ronny Wilhelmsen, Inger Jørstad, Vibeke Larsen og Marianne Balto, medlemmet fra Klar samisk røst (KSR) János Trosten og medlemmet fra Samer bosatt i Sør-Norge (SBS) Johan Mikkel Sara, har ingen merknader eller forslag og råar Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter Sametingsrådets forslag til innstilling.

III Votering

Av 43 representanter var 41 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Oppvekst- og utdanningskomiteens forslag ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Inger Jørstad, saksordfører	
	Inger Jørstad	

VI Sametingets vedtak

Med hjemmel i Forskrift om valg til Sametinget § 28 c, skal listeforslag til sametingsvalget i 2009 tilfredsstillende krav om minst 40 prosent representasjon av hvert kjønn, for å kunne godkjennes.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.10.08 kl. 17.35

Originalspråk: Norsk

Sak 34/08

Sametingets innspill til reindrifftsavtalen 2009/2010

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-412

08/3630

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	21.08.08	R /08
Nærings- og kulturkomiteen	22. - 25.09.08	NKK 008/08
Sametingets plenum	27.10.08	34/08

Saken påbegynt 27.10.08 kl. 17.35

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
-----	-----------	-------------------	--------

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget vil i forkant av reindrifftsforhandlingene 2009/2010 komme med innspill på følgende områder:

- Reindriftens utviklingsfond – økonomisk ramme
- Uforutsette tap
- Sikring av reindriffts arealer
- Frivillig innløsning av siidaandeler
- Markedsføring
- Utdanningsstipend
- Likestilling mellom kjønnene i reindriffta
- Kalvetilskudd
- Produksjonspremie
- Sideordnet rekrutteringsandel
- Overføringer fra RUF til Sametinget
- Avgifter i reindriffta

Innledning

Sametinget utarbeider årlige innspill som behandles i Sametingets plenum på høsten og sendes til partene i forkant av reindrifftsforhandlingene. Sametinget tar også i år, sikte på å møte partene innen desember 2008 og før forhandlingene igangsettes på nyåret i 2009. Sametinget har observatørstatus på reindrifftsforhandlingene.

Sametinget er i ferd med å utarbeide en ny reindrifftspolitisk melding og satser på å bli ferdig med denne i første halvår av 2009. I denne prosessen vil Sametinget blant annet drøfte sin egen rolle i forhold til reindrifftsforhandlingene, samt vurdere hvordan Sametinget i sterkere grad kan bidra til at samisk reindrifft får gode rammevilkår, i samhandling med reindrifftnæringen og myndighetene. Den nye meldingen vil ta utgangspunkt i Sametingets gjeldende reindrifftspolitikk av 2001.

Sametinget registrerer med glede at Reindriftens utviklingsfond/ RUF i dag er i bedre stand til å etterkomme de søknadene som omfattet tilskudd til gjeterhytter og livdyrlån enn tidligere. Dette er svært positivt og har stor betydning for rekrutteringen i reindrifta.

Etter Sametingets vurdering er prioriteringene i Reindriftens utviklingsfond stort sett i tråd med de behovene som reindriftnæringen har. Den økonomiske rammen er imidlertid ikke tilstrekkelig og det innebærer at mange gode reindriftsprosjekt ikke blir realisert og at satsene på distriktstilskudd og direkte tilskudd ikke utvikles i takt med behovene.

- **Sametinget vil foreslå at partene øker bevilgningene til RUF og øker fondets muligheter til å imøtekomme de utfordringene reindrifta har**

Reindrifta er en næring som er undergitt naturgitte forhold og er dermed mer utsatt enn andre næringer for tap som skyldes uforutsette hendelser som beitekriser og ulykker. På bakgrunn av dette mener Sametinget et det er svært viktig at ordningene innenfor RUF har som mål å sikre reindrifta overfor naturgitte svinginger slik at de økonomiske konsekvensene blir redusert. Sametinget er kjent med at de forespeilede klimaendringene de senere år har gjort seg gjeldende for reindrifta i form av sen eller manglende tilfrysing av elver og vann som fungerer som flytteleier, samt låste beiter. Sametinget er derfor fornøyd med at det er inntatt et nytt strekpunkt i "Forskrifter til reindriftsavtalen 2008/2009 m.m." under punkt 3 Utviklings- og investeringstiltak som forutsetter at fondets midler blant annet kan nyttes til "- støtte til tiltak for reindriftnæringen som følge av klimaskapte endringer". Et slikt tiltak vil imidlertid kunne gå ut over mange gode utviklings- og investeringstiltak og bør derfor også reguleres under forskrift for Reindriftens utviklingsfonds kapittel 4. Støtte ved omfattende tap av rein i ulykker.

- **Sametinget vil anbefale at klimaendringene og låste beiter defineres som ulykke, under kapittel 4 i forskrifter til reindriftsavtalen**

Den største utfordringen i reindrifta i dag er arbeidet med å beholde tilstrekkelige arealer for fortsatt drift og utvikling av reindrift. Areal situasjonen har vært tilspisset i mange tiår og det er derfor nødvendig å drøfte dette særskilt på de årlige forhandlingene. Det er mange offentlige og private interesser som blant annet; utbygginger av hyttefelt, økt ferdsel i utmark som følge av etableringer av verneområder, forsvarets aktiviteter, gruve- og energiutbygginger med tilhørende infrastruktur, nydyrking og generell samfunnsutviklingstiltak, som krever del av reinens arealer. I tillegg til de fysiske inngrepene i beitearealene opplever reindrifta de økte rovviltbestandene og klimaendringene som begrensende faktorer i forhold til areal situasjonen. Sametinget mener det er nødvendig og rette opp den resursmessige ubalansen mellom reindrifta og utbyggervirksomhetene, og sikre at reindrifta resursmessig er i stand til å behandle høringer i arealsaker på en tilstrekkelig måte. Formålet med distriktstilskuddet er å bidra til å gi distriktene økt medansvar for utvikling av reindriften i bærekraftig retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet samt kriseberedskap. Tilskuddet skal videre gi grunnlag for avløserordning ved sykdom og svangerskap ut over folketrygdens generelle ordninger. Sametinget mener at distriktene må få tildelt mer penger for å imøtekomme disse krav, og særlig den store mengden med arealsaker, samt å følge opp reindriftslovens krav om å utarbeide utfyllende bruksplaner. I tillegg til at reinbeitedistriktene må få ressurser til å ta sin del av ansvaret for å møte disse utfordringene, bør en også vurdere hva som kreves for å få mer effektivitet i vern av reindriftens arealer. Det må også være rom for subsidiering av faglig hjelp til reindrifta.

Reindriftsloven stiller nye krav til distriktene og antallet hørings saker er stadig økende. Sametinget mener derfor at ordningen med distriktstilskudd i en overgangsfase bør frikobles fra vilkår om overholdelse av vedtatt reintallsregulering. Det bør heller legges til rette for at distriktene får ressurser

til arbeidet med å balansere reintall i forhold til beiteresursene, behandle arealsaker på en tilfredsstillende måte, samt følge opp øvrige krav i reindriftsloven.

Det er urimelig å forvente at alle distrikter og siidaer skal rammes i eksempelvis arealsaker pga at distriktet overstiger sitt reintall. Det er særdeles viktig at reindriftsutøvernes mulighet til å beskytte reindriftras arealer ikke svekkes pga prosessen med reintallstilpasningen. Sametinget mener at tilskudd som skal brukes til nødvendige tiltak i forhold til å styrke generelle rammevilkår innenfor et distrikt, bør ytes i sin helhet uansett feilslåtte eller manglende interne reguleringer i distriktet.

- **Sametinget foreslår at satsene for distriktstilskudd økes**
- **Sametinget vil videre foreslå igangsetter prosesser som fører til at vilkår for distriktstilskudd i en overgangsfase endres slik at man unngår situasjoner der et for høyt reintall, medfører at tilskuddet tilbakeholdes**

Sametinget er i utgangspunktet fornøyd med ordningen om frivillig innløsning av siidaandeler og ser det som et positivt tiltak i forhold til reintallstilpasning nettopp fordi det er et tiltak basert på frivillighet. Sametinget ser imidlertid mulige negative konsekvenser ved at denne ordningen videreføres etter dagens modell. Siidaandelsinnehavere som ønsker å avvikle sin drift benytter seg som oftest av den frivillige innløsningsordningen fordi de ved denne ordningen mottar kr 450 000, alternativet ville være å overføre sin konsesjon til en annen i siidaen. Som kjent er det mange ungdom som forhindres i å få siidaandel fordi etter den nye reindriftsloven kan bare et barn av siidaandelen overta vedkommendes drift. Mange av de som løser inn sin siidaandel i dag, gjør dette av helsemessig årsaker eller av alderdom, de fleste av disse har ikke egne arvinger som ønsker å overta driften. På sikt vil denne ordningen hemme siidaenes utvikling, og i verste fall utarme siidaenes eksistens, ved at antallet siidaandelshavere går ned. Reindriften er en næring som ikke har potensiale for å mekaniseres ytterligere og er derfor avhengig av mange menneskelige arbeidsressurser. Det er også verd å merke seg at en av målsetningene med innløsningsordningen var å redusere reintallet. Totalregnskap for reindriftnæringen viser at antallet siidaandeler ble redusert fra 2005 til 2006 med 15 andeler, mens reintallet kun ble redusert med 100 dyr i samme periode. Sametinget vil imidlertid presisere at i områder med for høyt reintall, må det fortsatt være et tilbud om frivillig innløsning av siidaandeler.

- **Sametinget etterlyser en helhetlig og fremtidsrettet vurdering av ordningen med frivillig innløsning av siidaandeler**

Reindriftnæringen er i en positiv utvikling når det gjelder produksjonsbaserte inntekter og dette skyldes blant annet økte kjøttpriser og økt slakteuttak. Sametinget mener det er viktig å avsette midler til markedsføring av reinkjøtt og sikring av optimal slaktekapasitet. Totalregnskapets tall viser også en økning av posten binæringsinntekter. Sametinget mener at markedsføringstiltak rettet mot andre produkter av reinen enn kjøttet, eksempelvis duodji-produkter, vil gi positivt utslag på binæringsøkonomien. Det er i hovedsak kvinner som er duodji-utøvere og et slikt tiltak vil være et viktig bidrag for å få inn en større andel kvinner, samt beholde kvinner i reindriften, samtidig som man sikrer at den tradisjonelle kunnskapen om bearbeiding av råstoff fra reinen og kunnskap om duodji ivaretas og nyttiggjøres.

- **Sametinget vil foreslå at partene viderefører dagens markedsføringstiltak av reinkjøtt, og igangsetter markedsrettede tiltak knyttet opp mot andre produkter av rein**

Sametinget registrerer også at utdanningsstipend ordningen videreføres i 2009, dette er svært positivt fordi det er viktig å stimulere ungdom til å ta utdanning, kompetanseheving i reindriften etterspørres stadig. Sametinget er svært positiv til lærlingordningen som har fungert tilfredsstillende og bidratt til at langt flere ungdommer enn tidligere har anledning til å tilegne seg real- og formalkompetanse i reindrift.

- **Sametinget vil anbefale at utdanningsstipendet opprettholdes og at lærlingordningen styrkes**

Reindrifftsavtalen avsetter årlig midler til tiltak som skal øke kvinners deltakelse i reindriffta, tiltak som; økt tilskudd til kvinnelige siidaandelshavere, ektefellestilskudd, en egen avsetning til kvinnerettede tiltak basert på søknader, samt forskningsmidler til kartlegging og dokumentasjon av reindrifftskvinnenes tradisjonelle kunnskap. Disse ordningene har ikke ført til en betydelig økning av kvinners deltakelse i reindriffta og Sametinget etterlyser derfor at partene drøfter tiltak som i større grad inkluderer reindrifftskvinner i næringen.

- **Sametinget etterlyser tiltak som i større grad inkluderer reindrifftskvinner i reindriffta**

Sametinget har tidligere påpekt at det ikke er tilfredsstillende at bevilgninger gjennom reindrifftsavtalen følger budsjettåret og ikke reindrifftsåret slik som tidligere. Dette har ført til at reindrifftsutøvere ikke får kalvetilskudd for kalv slaktet i hele slaktesesongen. Reindrifften har som regel tre slaktetidspunkter, førbrunstslakt, førjulsslakt og vinterslakt, hoveduttaket skjer på høsten. Kalvetilskudd gis kun for kalv slaktet i perioden 15.08 – 31.12. Dette innebærer at kalv som slaktes på vinteren ikke gir grunnlag for tilskudd. En av de viktigste reindrifftspolitiske målsetningene er å stimulere til økt slaktning. På bakgrunn av dette vil Sametinget anmode partene om å endre ordningen slik at også vinteruttak gir grunnlag for tilskudd.

Sametinget vil igjen påpeke nødvendigheten av at tap av rein bør inngå i grunnlaget for produksjonspremie. Beregningen av produksjonspremien slår fortsatt svært urettferdig ut for de reineierne som årlig har store tap av rein grunnet påkjøring av tog/kjøretøy, naturskade og andre tapsårsaker. Ordningen svekker reindrifftsavtalens inntektsutjevne effekt og medfører reduserte inntekter for reineiere i områder med høye tapstall.

- **Sametinget vil anbefale at det sikres i avtalen at alt av slakteuttak og tap av rein danner grunnlag for tilskudd**

Intensjonen med produksjonspremie er å stimulere til produksjon. Etter at kalenderåret ble lagt til grunn for beregning av produksjonstilskudd er enkelte reineiere kommet i den situasjonen at de ikke oppnår produksjonspremie for produksjon som overstiger kr. 400 000,-. Dette skjer dersom hoveduttaket av ulike grunner må utføres etter jul og neste hoveduttaket skjer påfølgende høst. Reinen har den beste vekta og er i godt hold innen brunst og før flytting til høst og vinterbeite tar til, det er derfor mest tjenelig å slakte brorparten tidlig på høsten. Beite- og driftsforhold kan være årsaken til at slaktningen noen ganger må utsettes til etter jul. Dette er i seg selv negativt for drifta og at reindrifftsutøverne i tillegg mister produksjonspremiegrunnlag på grunn av dette oppleves som svært urimelig. Reindrifftas driftsmønster som er underlagt naturgitte forhold året rundt, dette bør partene ta høyde for under forhandlingene og sikre at grensen på kr 400 000 ikke gjøres gjeldene dersom produksjonen for to driftsår faller på et kalenderår.

- **Sametinget vil anmode partene om å endre produksjonspremieordningen slik at i tilfeller der slakteuttaket på to driftsår faller på et kalenderår, bør produksjonspremiens grense på kr 400 000,- justeres i henhold til dette**

Sametinget er opptatt av at reindrifftsavtalens ordninger tilrettelegges den nye reindrifftslovens intensjoner. Sametinget er skuffet over at prosesser som bidrar til dette ikke var tema under forhandlingene i 2008. Loven har inntatt en ny bestemmelse, § 12, som åpner for å etablere en sideordnet rekrutteringsandel i tilknytning til den ordinære siidaandelen. Rekrutteringsandelen kan gis kun gis til et av barna og kan vare inntil syv år, etter dette er det meningen at rekrutteringsandelen overtar siidaandelen. Hensikten med en slik bestemmelse er å etablere en smidig rekrutteringsordning.

Innehaver av rekrutteringsandelen har de samme rettigheter og plikter som innehaveren i siidaandelen, og Sametinget mener derfor at rekrutteringsandelen bør få egne ordninger over reindrifftsavtalen.

- **Sametinget vil anbefale at det etableres egne ordninger for sideordnet rekrutteringsandeler i reindrifftsavtalen**

Det avsettes årlig kr 2,0 mill. fra RUF til Sametinget. Midlene skal brukes til binæringer i reindriffta. Midlene skal brukes til binæringer i reindrifften. Sametinget har over mange år brukt betydelige beløp for å styrke ulike næringsaktiviteter, i tilknytning til reindriffta. Produksjon og salg av ulike duodji-produkter er en viktig del av verdiskapningen innenfor reindriffta og Sametingets arbeid med duodji næringsavtale har utvilsomt stor betydning for reindrifftsfamilier. En oversikt over Sametingets virkemiddelbruk i 2007 viser at det er bevilget kr. 2,8 mill. til binæringer i reindriffta. Av denne avsetningen er det bevilget kr. 1,3 mill. til prosjekter innefor duodji, kr. 1,5 mill. er bevilgninger til annen næringsvirksomhet i tilknytning til reindriffts-næringsen.

- **Det er viktig og videreføre avsetningen til Sametinget for å sikre kontinuitet og forutsigbarhet i Sametingets virkemiddelordninger**

Sametinget er opptatt av at avgiftsordningene for investering og drifta av nødvendige driftsmidler i reindriffta blir underlagt samme reglement som jordbruksnæringsen har. Konkret innebærer dette avgiftslette for reindriffts-næringsen og at reindriffta reguleres som en næring i avgiftssammenheng. Sametinget har vært i dialog med Finansdepartementet vedrørende denne saken, og vil følge opp arbeidet med å få et rettferdig avgiftsregime for reindriffts-næringsen

Nærings- og kulturkomiteens innstilling:

Innledning:

Nærings- og kulturkomiteen har behandlet sametingsrådets forslag til *Sametingets innspill til reindrifftsavtalen 2009/2010*. Innspillet vil bli forelagt forhandlingspartene i møte før forhandlingene igangsettes på nyåret i 2009.

Merknader:

Komiteen, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Lene Hansen, Per-Bjørn Lakselvnes, Klemet Erland Hætta og Tor Mikalsen, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Berit Oskal Eira, Knut Store, Jørn Are Gaski, Bjarne Store-Jakobsen, Marie Therese N. Aslaksen og Per Edvind Varsi, medlemmet fra Samisk sosialdemokratisk parti (SSP) Anders Urheim, medlemmet fra Senterpartiet (SP) Olaf Eliassen, medlemmet fra Flyttsamelista (FSL) Per A. Bæbr,

slutter seg til sametingsrådets innspill til reindrifftsavtale for 2009/2010. De momenter sametingsrådet har tatt opp vil være av stor betydning for at reindriffta skal få gode rammevilkår og utviklingsmuligheter.

Nærings- og kulturkomiteen vil spesielt trekke fram at det fortsatt vil være nødvendig å avsette midler til markedsføring av reinkjøtt og sikring av optimal slaktekapasitet for å fortsette den positive utviklingen av både kjøttpriser og slakteuttak. Nærings- og kulturkomiteen støtter også opp om markedsføringstiltak rettet mot andre produkter av rein enn kjøttet, samt å styrke verdiskapingsprogrammet for rein, noe som vil gi positive utslag på binæringsøkonomien. Dette vil styrke reindriffts-familienes økonomi og gi bedre rom for kvinners deltakelse i reindriffta.

Nærings- og kulturkomiteen vil understreke at den største utfordringen er arbeidet for å beholde tilstrekkelige reindriftsarealer. Dette er en sak som må drøftes særskilt på de årlige reindriftsforhandlinger.

Nærings- og kulturkomiteen er i likhet med sametingsrådet opptatt av at det etableres egne ordninger over reindriftsavtalen for de sideordnede rekrutteringsandeler som kan etableres i henhold til reindriftslovens § 12.

Forslag:

Komiteen, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Lene Hansen, Per-Bjørn Lakselvenes, Klemet Erland Hætta og Tor Mikalsen, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Berit Oskal Eira, Knut Store, Jørn Are Gaski, Bjarne Store-Jakobsen, Marie Therese N. Aslaksen og Per Edvind Varsi, medlemmet fra Samisk sosialdemokratisk parti (SSP) Anders Urheim, medlemmet fra Senterpartiet (SP) Olaf Eliassen, medlemmet fra Flyttsamelisten (FSL) Per A. Bævr og medlemmet fra Fastboendes liste Isak Mathis O. Hætta, foreslår følgende:

Forslag 1:

I avsnittet om *tilstrekkelige arealer*, midt i første avsnitt strykes setningen som lyder:

Reinbeitedistriktene inklusiv Trollheimen... og de to påfølgende setningene.

Begynnelsen av neste setning endres til:

Formålet med distriktstilskuddet...

Forslag 2:

To nye setninger tilføyes i avsnittet om *tilstrekkelige arealer*, etter setningen som slutter som følger: *"..å utarbeide utfyllende bruksplaner"*:

I tillegg til at reinbeitedistriktene må få ressurser til å ta sin del av ansvaret for å møte disse utfordringene, bør en også vurdere hva som kreves for å få mer effektivitet i vern av reindriftens arealer. Det må også være rom for subsidiering av faglig hjelp til reindrifta.

Forslag 3:

Under avsnittet som omhandler *kalvetilskudd*, tilføyes i slutten av første avsnitt:

For de distrikt som ikke har mulighet å slakte før 31.12.

Forslag 4:

I avsnittet om *øke kvinners deltakelse i reindrifta*, strykes siste setning i avsnittet om øke kvinners deltakelse i reindrifta, og i stedet kommer setningen:

Sametinget ber om at avtalepartene vurderer tiltak som i enda større grad inkluderer reindriftskvinnene i næringa.

Forslag 5:

Nytt avsnitt tilføyes som siste avsnitt i *produksjonspremie*:

Sametinget mener at det er viktig å stimulere til tidlig slakting, og derfor må tidligslaktetilskuddet gjeninnføres med minimum de samme satsene som tidligere.

Forslag 6:

Nytt avsnitt tilføyes etter *rekrutteringsordning*:

For å få til smidige generasjonsskifter, vil det også være nødvendig at den eldre generasjonen har økonomiske muligheter for nedtrapping av drifta. Sametinget mener også at avtalepartene må vurdere om kravet om minst 100 rein for å kunne få innvilget lån til kjøp livdyr er for streng.

Forslag 7:

Et nytt eget avsnitt om *rovvilt* tilføyes:

Reindriftsutøverne har lenge hevdet at rovvilttapene er mye større enn det som blir dekt etter Fylkesmannens behandling av søknader om erstatning for skade på rein forvoldt av fredet rovvilt.

Scandlynx-Nord gaupeprosjektet kunne nylig presentere resultater om at gaupe dreper og spiser mye mer rein enn det offentlige myndigheter i Norge tidligere har trodd. Det var bl.a. ved å følge en radiomerket hanngaupe, kalt M222, at forskere nå kan dokumentere de store rovvilttapene. Forskningen viste at gaupa dreper betydelig mer reindyr enn man tidligere har antatt, noe som reindriftsutøverne hele tiden har hevdet.

Sametinget er bekymret for rovviltsituasjonen i reinbeiteområdene, fordi dette gir produksjonstap og går ut over rammebetingelsene i reindriften. Sametinget mener at avtalepartene må drøfte problematikken i reindriftsavtalesammenheng.

Forslag 8:

Hele avsnittet i Sametingsrådets innstilling, *avgiftsordninger for investering og drifta av nødvendige driftsmidler*, strykes, og erstattes av følgende som blir første avsnitt etter innledningen:

De siste årene har spørsmålet om avgifter i reindriften vært et gjentatt tema i reindriftsavtaleforhandlingene og i andre sammenhenger, uten at man har funnet ordninger som sidestiller reindriftnæringen med andre primærnæringer. Det er vanskelig å skjønne at ikke staten innfrir reindriften krav om å få samme avgiftsordning som jordbruket har ved investering og drift av driftsmidler i næringa. Driftsutgifter i reindriften er urimelig høye, og driftsutgiftene har økt betraktelig som følge av inngrep i reinbeiteområder og utbredelsen av rovviltbestandene.

Sametinget ber om at regjeringen viser vilje til å finne en løsning på avgiftsspørsmålet. Det er ikke akseptabelt at en så viktig sak ikke blir løst og det må innledes konsultasjoner mellom sametinget og regjeringen slik at spørsmålet om avgifter for investeringer og drift av nødvendige driftsmidler i reindriften får en snarlig løsning.

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Medlemmet fra (DL) Isak Mathis O. Hætta har følgende endringsforslag:

Forslag 9:

I forkant av sametingsrådets innstilling i opplystningen av saksområder, endres kulepunktet: sikring av reindriften arealer til: Sikring av reinbeiteområder.

Forslag 10:

I avsnittet om tilstrekkelige arealer endres tre ord:

I 1. setning ordet arealer til området.

I 2. setning endres ordet til Arealsituasjonen til Beitesituasjonen.

I 3. setning endres siste ordet arealer til reinbeiteområder

Komiteens tilrådning:

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

III Votering

Av 43 representanter var 38 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 9-10 ble forkastet med 37 stemmer. 1 stemte for.
- Forslag 1 til 8 ble enstemmig vedtatt.
- Nærings- og kulturkomiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble Ikke fremmet noen protokolltilførsler i denne saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Per Andersen Bæhr, saksordfører	
2	Isak Mathis O. Hætta	Bjarne Store-Jakobsen Marianne Balto
	Isak Mathis O. Hætta	
3	Berit Oskal Eira	
4	Anders Urheim	Bjarne Store-Jakobsen Berit Oskal Eira Per Andersen Bæhr
	Anders Urheim	
5	Egil Olli	
6	Kirsten Appfjell-Eira	
7	Jarle Jonassen	
8	Klemet Erland Hætta	
10	Egil Olli	
	Per Andersen Bæhr, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Sametinget vil i forkant av reindrifftsforhandlingene 2009/2010 komme med innspill på følgende områder:

- Avgifter i reindrifta
- Reindriftens utviklingsfond – økonomisk ramme
- Uforutsette tap
- Sikring av reindriftas arealer
- Frivillig innløsning av siidaandeler
- Markedsføring
- Utdanningsstipend
- Likestilling mellom kjønnene i reindrifta
- Kalvetilskudd
- Produksjonspremie
- Sideordnet rekrutteringsandel

- Overføringer fra RUF til Sametinget
- Rovvilttap

Innledning

Sametinget utarbeider årlige innspill som behandles i Sametingets plenum på høsten og sendes til partene i forkant av reindrifftsforhandlingene. Sametinget tar også i år, sikte på å møte partene innen desember 2008 og før forhandlingene igangsettes på nyåret i 2009. Sametinget har observatørstatus på reindrifftsforhandlingene.

Sametinget er i ferd med å utarbeide en ny reindriftspolitisk melding og satser på å bli ferdig med denne i første halvår av 2009. I denne prosessen vil Sametinget blant annet drøfte sin egen rolle i forhold til reindrifftsforhandlingene, samt vurdere hvordan Sametinget i sterkere grad kan bidra til at samisk reindrift får gode rammevilkår, i samhandling med reindriftnæringen og myndighetene. Den nye meldingen vil ta utgangspunkt i Sametingets gjeldende reindriftspolitikk av 2001.

De siste årene har spørsmålet om avgifter i reindriffta vært et gjentatt tema i reindrifftsavtale forhandlingene og i andre sammenhenger, uten at man har funnet ordninger som sidestiller reindriffts-næringen med andre primærnæringer. Det er vanskelig å skjønne at ikke staten innfrir reindrifftas krav om å få samme avgiftsordning som jordbruket har ved investering og drift av driftsmidler i næringa. Driftsutgifter i reindriffta er urimelig høye, og driftsutgiftene har økt betraktelig som følge av inngrep i reinbeiteområder og utbredelsen av rovviltbestandene.

Sametinget ber om at regjeringen viser vilje til å finne en løsning på avgiftsspørsmålet. Det er ikke akseptabelt at en så viktig sak ikke blir løst og det må innledes konsultasjoner mellom sametinget og regjeringen slik at spørsmålet om avgifter for investeringer og drift av nødvendige driftsmidler i reindriffta får en snarlig løsning.

Sametinget registrerer med glede at Reindrifftens utviklingsfond/ RUF i dag er i bedre stand til å etterkomme de søknadene som omfattet tilskudd til gjeterhytter og livdyrlån enn tidligere. Dette er svært positivt og har stor betydning for rekrutteringen i reindriffta.

Etter Sametingets vurdering er prioriteringene i Reindrifftens utviklingsfond stort sett i tråd med de behovene som reindriffts-næringen har. Den økonomiske rammen er imidlertid ikke tilstrekkelig og det innebærer at mange gode reindrifftsprosjekt ikke blir realisert og at satsene på distriktstilskudd og direkte tilskudd ikke utvikles i takt med behovene.

- **Sametinget vil foreslå at partene øker bevilgningene til RUF og øker fondets muligheter til å imøtekomme de utfordringene reindriffta har**

Reindriffta er en næring som er undergitt naturgitte forhold og er dermed mer utsatt enn andre næringer for tap som skyldes uforutsette hendelser som beitekriser og ulykker. På bakgrunn av dette mener Sametinget at det er svært viktig at ordningene innenfor RUF har som mål å sikre reindriffta overfor naturgitte svinginger slik at de økonomiske konsekvensene blir redusert. Sametinget er kjent med at de forespeilede klimaendringene de senere år har gjort seg gjeldende for reindriffta i form av sen eller manglende tilfrysing av elver og vann som fungerer som flytteleier, samt låste beiter. Sametinget er derfor fornøyd med at det er inntatt et nytt strekpunkt i "Forskrifter til reindrifftsavtalen 2008/2009 m.m." under punkt 3 Utviklings- og investeringstiltak som forutsetter at fondets midler blant annet kan nyttes til "- støtte til tiltak for reindriffts-næringen som følge av klimaskapte endringer". Et slikt tiltak vil imidlertid kunne gå ut over mange gode utviklings- og investeringstiltak og bør derfor også reguleres under forskrift for Reindrifftens utviklingsfonds kapittel 4. Støtte ved omfattende tap av rein i ulykker.

- **Sametinget vil anbefale at klimaendringene og låste beiter defineres som ulykke, under kapittel 4 i forskrifter til reindrifftsavtalen**

Den største utfordringen i reindrifta i dag er arbeidet med å beholde tilstrekkelige arealer for fortsatt drift og utvikling av reindrift. Arealssituasjonen har vært tilspisset i mange tiår og det er derfor nødvendig å drøfte dette særskilt på de årlige forhandlingene. Det er mange offentlige og private interesser som blant annet; utbygginger av hyttefelt, økt ferdsel i utmark som følge av etableringer av verneområder, forsvarets aktiviteter, gruve- og energiutbygginger med tilhørende infrastruktur, nydyrking og generell samfunnsutviklingstiltak, som krever del av reinens arealer. I tillegg til de fysiske inngrepene i beitearealene opplever reindrifta de økte rovviltbestandene og klimaendringene som begrensende faktorer i forhold til arealssituasjonen. Sametinget mener det er nødvendig og rette opp den resursmessige ubalansen mellom reindrifta og utbyggervirksomhetene, og sikre at reindrifta resursmessig er i stand til å behandle høringer i arealsaker på en tilstrekkelig måte. I tillegg til at reinbeitedistriktene må få ressurser til å ta sin del av ansvaret for å møte disse utfordringene, bør en også vurdere hva som kreves for å få mer effektivitet i vern av reindriffts arealer. Det må også være rom for subsidiering av faglig hjelp til reindrifta. Formålet med distriktstilskuddet er å bidra til å gi distriktene økt medansvar for utvikling av reindriften i bærekraftig retning, balanse mellom reintall og beiter, sikring av arealer og økt lønnsomhet samt kriseberedskap. Tilskuddet skal videre gi grunnlag for avløserordning ved sykdom og svangerskap ut over folketrygdens generelle ordninger. Sametinget mener at distriktene må få tildelt mer penger for å imøtekomme disse krav, og særlig den store mengden med arealsaker, samt å følge opp reindrifftslovens krav om å utarbeide utfyllende bruksplaner.

Reindrifftsloven stiller nye krav til distriktene og antallet høringsaker er stadig økende. Sametinget mener derfor at ordningen med distriktstilskudd i en overgangsfase bør frikobles fra vilkår om overholdelse av vedtatt reintallsregulering. Det bør heller legges til rette for at distriktene får ressurser til arbeidet med å balansere reintall i forhold til beiteresursene, behandle arealsaker på en tilfredsstillende måte, samt følge opp øvrige krav i reindrifftsloven.

Det er urimelig å forvente at alle distrikter og siidaer skal rammes i eksempelvis arealsaker pga at distriktet overstiger sitt reintall. Det er særdeles viktig at reindrifftsutøvernes mulighet til å beskytte reindriffts arealer ikke svekkes pga prosessen med reintallstilpasningen. Sametinget mener at tilskudd som skal brukes til nødvendige tiltak i forhold til å styrke generelle rammevilkår innenfor et distrikt, bør ytes i sin helhet uansett feilslåtte eller manglende interne reguleringer i distriktet.

- **Sametinget foreslår at satsene for distriktstilskudd økes**
- **Sametinget vil videre foreslå igangsetter prosesser som fører til at vilkår for distriktstilskudd i en overgangsfase endres slik at man unngår situasjoner der et for høyt reintall, medfører at tilskuddet tilbakeholdes**

Sametinget er i utgangspunktet fornøyd med ordningen om frivillig innløsning av siidaandeler og ser det som et positivt tiltak i forhold til reintallstilpasning nettopp fordi det er et tiltak basert på frivillighet. Sametinget ser imidlertid mulige negative konsekvenser ved at denne ordningen videreføres etter dagens modell. Siidaandelsinnehavere som ønsker å avvikle sin drift benytter seg som oftest av den frivillige innløsningsordningen fordi de ved denne ordningen mottar kr 450 000, alternativet ville være å overføre sin konsesjon til en annen i siidaen. Som kjent er det mange ungdom som forhindres i å få siidaandel fordi etter den nye reindrifftsloven kan bare et barn av siidaandelen overta vedkommendes drift. Mange av de som løser inn sin siidaandel i dag, gjør dette av helsemessig årsaker eller av alderdom, de fleste av disse har ikke egne arvinger som ønsker å overta driften. På sikt vil denne ordningen hemme siidaenes utvikling, og i verste fall utarme siidaenes eksistens, ved at antallet siidaandelshavere går ned. Reindrifta er en næring som ikke har potensiale for å mekaniseres ytterligere og er derfor avhengig av mange menneskelige arbeidsressurser. Det er også verd å merke

seg at en av målsetningene med innløsningsordningen var å redusere reintallet. Totalregnskap for reindriftnæringen viser at antallet siidaandeler ble redusert fra 2005 til 2006 med 15 andeler, mens reintallet kun ble redusert med 100 dyr i samme periode. Sametinget vil imidlertid presisere at i områder med for høyt reintall, må det fortsatt være et tilbud om frivillig innløsning av siidaandeler.

- **Sametinget etterlyser en helhetlig og fremtidsrettet vurdering av ordningen med frivillig innløsning av siidaandeler**

Reindriftnæringen er i en positiv utvikling når det gjelder produksjonsbaserte inntekter og dette skyldes blant annet økte kjøttpriser og økt slakteuttak. Sametinget mener det er viktig å avsette midler til markedsføring av reinkjøtt og sikring av optimal slaktekapasitet. Totalregnskapets tall viser også en økning av posten binæringsinntekter. Sametinget mener at markedsføringstiltak rettet mot andre produkter av reinen enn kjøttet, eksempelvis duodji-produkter, vil gi positivt utslag på binæringsøkonomien. Det er i hovedsak kvinner som er duodji-utøvere og et slikt tiltak vil være et viktig bidrag for å få inn en større andel kvinner, samt beholde kvinner i reindriften, samtidig som man sikrer at den tradisjonelle kunnskapen om bearbeiding av råstoff fra reinen og kunnskap om duodji ivaretas og nyttiggjøres.

- **Sametinget vil foreslå at partene viderefører dagens markedsføringstiltak av reinkjøtt, og igangsetter markedsrettede tiltak knyttet opp mot andre produkter av rein**

Sametinget registrerer også at utdanningsstipend ordningen videreføres i 2009, dette er svært positivt fordi det er viktig å stimulere ungdom til å ta utdanning, kompetanseheving i reindriften etterspørres stadig. Sametinget er svært positiv til lærlingordningen som har fungert tilfredsstillende og bidratt til at langt flere ungdommer enn tidligere har anledning til å tilegne seg real- og formalkompetanse i reindriften.

- **Sametinget vil anbefale at utdanningsstipendet opprettholdes og at lærlingordningen styrkes**

Reindriftsavtalen avsetter årlig midler til tiltak som skal øke kvinners deltakelse i reindriften, tiltak som; økt tilskudd til kvinnelige siidaandelshavere, ektefelletilskudd, en egen avsetning til kvinnerrettede tiltak basert på søknader, samt forskningsmidler til kartlegging og dokumentasjon av reindriftskvinnenes tradisjonelle kunnskap. Sametinget ber om at avtalepartene vurderer tiltak som i enda større grad inkluderer reindriftskvinnene i næringa.

- **Sametinget etterlyser tiltak som i større grad inkluderer reindriftskvinner i reindriften**

Sametinget har tidligere påpekt at det ikke er tilfredsstillende at bevilgninger gjennom reindriftsavtalen følger budsjettåret og ikke reindriftsåret slik som tidligere. Dette har ført til at reindriftsutøvere ikke får kalvetilskudd for kalv slaktet i hele slaktesesongen. Reindriften har som regel tre slaktetidspunkter, førbrunstslakt, førjulsslakt og vinterslakt, hoveduttaket skjer på høsten. Kalvetilskudd gis kun for kalv slaktet i perioden 15.08 – 31.12. Dette innebærer at kalv som slaktes på vinteren ikke gir grunnlag for tilskudd. En av de viktigste reindriftpolitiske målsetningene er å stimulere til økt slaktning. På bakgrunn av dette vil Sametinget anmode partene om å endre ordningen slik at også vinteruttak gir grunnlag for tilskudd, for de distrikt som ikke har mulighet å slakte før 31.12.

Sametinget vil igjen påpeke nødvendigheten av at tap av rein bør inngå i grunnlaget for produksjonspremie. Beregningen av produksjonspremien slår fortsatt svært urettferdig ut for de reineierne som årlig har store tap av rein grunnet påkjøring av tog/kjøretøy, naturskade og andre tapsårsaker. Ordningen svekker reindriftsavtalens inntektsutjevne effekt og medfører reduserte inntekter for reieiere i områder med høye tapstall.

- **Sametinget vil anbefale at det sikres i avtalen at alt av slakteuttak og tap av rein danner grunnlag for tilskudd**

Intensjonen med produksjonspremie er å stimulere til produksjon. Etter at kalenderåret ble lagt til grunn for beregning av produksjonstilskudd er enkelte reineiere kommet i den situasjonen at de ikke oppnår produksjonspremie for produksjon som overstiger kr. 400 000,-. Dette skjer dersom hoveduttaket av ulike grunner må utføres etter jul og neste hoveduttaket skjer påfølgende høst. Reinen har den beste vekta og er i godt hold innen brunst og før flytting til høst og vinterbeite tar til, det er derfor mest tjenelig å slakte brorparten tidlig på høsten. Beite- og driftsforhold kan være årsaken til at slaktingen noen ganger må utsettes til etter jul. Dette er i seg selv negativt for drifta og at reindriftsutøverne i tillegg mister produksjonspremiegrunnlag på grunn av dette oppleves som svært urimelig. Reindriftnas driftsmønster som er underlagt naturgitte forhold året rundt, dette bør partene ta høyde for under forhandlingene og sikre at grensen på kr 400 000 ikke gjøres gjeldene dersom produksjonen for to driftsår faller på et kalenderår. Sametinget mener at det er viktig å stimulere til tidlig slakting, og derfor må tidligslaktetilskuddet gjeninnføres med minimum de samme satsene som tidligere.

- **Sametinget vil anmode partene om å endre produksjonspremieordningen slik at i tilfeller der slakteuttaket på to driftsår faller på et kalenderår, bør produksjonspremiens grense på kr 400 000,- justeres i henhold til dette**

Sametinget er opptatt av at reindriftsavtalens ordninger tilrettelegges den nye reindriftslovens intensjoner. Sametinget er skuffet over at prosesser som bidrar til dette ikke var tema under forhandlingene i 2008. Loven har inntatt en ny bestemmelse, §12, som åpner for å etablere en sideordnet rekrutteringsandel i tilknytning til den ordinære siidaandelen. Rekrutteringsandelen kan gis kun gis til et av barna og kan vare inntil syv år, etter dette er det meningen at rekrutteringsandelen overtar siidaandelen. Hensikten med en slik bestemmelse er å etablere en smidig rekrutteringsordning. Innehaver av rekrutteringsandelen har de samme rettigheter og plikter som innehaveren i siidaandelen, og Sametinget mener derfor at rekrutteringsandelen bør få egne ordninger over reindriftsavtalen. For å få til smidige generasjonsskifter, vil det også være nødvendig at den eldre generasjonen har økonomiske muligheter for nedtrapping av drifta. Sametinget mener også at avtalepartene må vurdere om kravet om minst 100 rein for å kunne få innvilget lån til kjøp livdyr er for streng.

- **Sametinget vil anbefale at det etableres egne ordninger for sideordnet rekrutteringsandeler i reindriftsavtalen**

Det avsettes årlig kr 2,0 mill. fra RUF til Sametinget. Midlene skal brukes til binæringer i reindriftna. Midlene skal brukes til binæringer i reindriften. Sametinget har over mange år brukt betydelige beløp for å styrke ulike næringsaktiviteter, i tilknytning til reindriftna. Produksjon og salg av ulike duodji-produkter er en viktig del av verdiskapningen innenfor reindriftna og Sametingets arbeid med duodji næringsavtale har utvilsomt stor betydning for reindriftnafamilier. En oversikt over Sametingets virkemiddelbruk i 2007 viser at det er bevilget kr. 2,8 mill. til binæringer i reindriftna. Av denne avsetningen er det bevilget kr. 1,3 mill. til prosjekter innefor duodji, kr. 1,5 mill. er bevilgninger til annen næringsvirksomhet i tilknytning til reindriftnanæringa.

- **Det er viktig og videreføre avsetningen til Sametinget for å sikre kontinuitet og forutsigbarhet i Sametingets virkemiddelordninger**

Reindriftsutøverne har lenge hevdet at rovvilttapene er mye større enn det som blir dekt etter Fylkesmannens behandling av søknader om erstatning for skade på rein forvoldt av fredet rovvilt.

Scandlynx-Nord gaupeprosjektet kunne nylig presentere resultater om at gaupe dreper og spiser mye mer rein enn det offentlige myndigheter i Norge tidligere har trodd. Det var bl.a. ved å følge en radiomerket hanngaupe, kalt M222, at forskere nå kan dokumentere de store rovvilttapene. Forskningen viste at gaupa dreper betydelig mer reindyr enn man tidligere har antatt, noe som reindrifstøverne hele tiden har hevdet.

Sametinget er bekymret for rovviltsituasjonen i reinbeiteområdene, fordi dette gir produksjonstap og går ut over rammebetingelsene i reindriften. Sametinget mener at avtalepartene må drøfte problematikken i reindriftsavtalesammenheng.

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.10.08 kl. 18.40

Originalspråk: Norsk

Sak 35/08

Spørsmål til Sametingsrådet i henhold til Sametingets forretningsorden § 11

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

08/4298

Saken påbegynt 27.10.08 kl. 14.20

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	20.10.08	Representant Miriam Paulsen, NSR sametingsgruppe	Tospråkelighetsmidlene

II Spørsmål og svar

Spørsmål 1, fra representant Miriam Paulsen, NSRs sametingsgruppe

Brukes tospråklighetsmidlene som blir tildelt kommunene i tråd med intensjonen med tospråklighetstilskudd?

Henviser da til ”Plan for forvaltning av samisk språk i Divtasvuona suohkan- Tysfjord kommune 2007 -2008, 2009-2011”

Styrker disse midlene språkarbeidet og merkostnadene med at kommunen er innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, eller dekker disse midlene allerede driftsbudsjett som kommunen ville ha hatt?

Eks.

Museum Nord/ Rørvik gård

Duodje-/kunstverksted på skolene

Duodjekoffert/-utstilling

Fritidsklubb/ klubbledelse i Musken

Prosjektmedarbeider/ rådgiver i samisk språk og kultur.

Språkmedarbeidere for helsesenter og pleie/ omsorg øst, pleie/ omsorg vest

Svar på spørsmål til Sametingsrådet i henhold til Sametingets forretningsorden § 11 fra Miriam Paulsen NSRs sametingsgruppe

Om bruken av tospråklighetstilskuddet

Sametingsrådet er opptatt av at kommunene og fylkeskommunene som er innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, og som årlig mottar tospråklighetstilskudd fra Sametinget, arbeider for å oppfylle kommunenes/fylkeskommunenes hovedansvar i denne sammenheng, nemlig å betjene befolkningen på to språk, samisk og norsk.

Sametingsrådet har vært opptatt av å komme i dialog med kommunene/fylkeskommunene for å kunne drøfte de utfordringene og mulighetene som disse har i arbeidet med å oppfylle sine forpliktelser som tospråklige kommuner/fylkeskommuner. På bakgrunn av dette har visepresident Marianne Balto i løpet av året avholdt møter med de kommunene og fylkeskommunene som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Disse møtene har vært nyttige, og rådet har fått et godt bilde av det arbeidet som gjøres innen dette feltet i kommunene/fylkeskommunene, og de felles utfordringene Sametinget og kommunene/fylkeskommunene har når det gjelder det tospråklige tilbudet og bruken av tospråklighetstilskuddet. Utfordringene er store, og de er også ulike fra kommune til kommune.

Rådet avholdt et møte med ordfører og rådmann i Tysfjord kommune den 03.04.2008 der temaet var Tysfjord kommunes innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk. Kommunen orienterte om det arbeidet som er gjort, og det arbeidet kommunen er i gang med i den sammenheng. Grunnlaget for denne orienteringen, og for dialogen på møtet var bl.a. Tysfjord kommunes språkplan som representanten Miriam Paulsen refererer til i sitt spørsmål. På bakgrunn av dette møtet ser rådet de utfordringene kommunen har med å oppfylle sine forpliktelser når det gjelder å betjene befolkningen også på samisk språk, men rådet sitter samtidig med et inntrykk av at dette tar Tysfjord kommune på alvor. Når det gjelder kommunens konkrete bruk av tospråklighetstilskuddet viser rådet til de krav som Sametinget stiller i sine årlige tildelingsbrev med hensyn til rapportering og fremleggelse av regnskap. Disse følges opp i Sametinget på ordinær måte.

Sametingsrådet ser de felles utfordringene som Sametinget og kommunene/fylkeskommunene har med å få en best mulig målrettet bruk av tospråklighetsmidlene. I den sammenheng har rådet fulgt opp intensjonene i Sametingets budsjett for inneværende år ved å sette i gang en evaluering av tospråklighetstilskuddet. Evalueringsrapporten ferdigstilles i begynnelsen av 2009. Rapporten vil danne grunnlaget for revidering og konkretisering av kriteriene for tildelingen av tospråklighetstilskuddet fra og med budsjettåret 2010.

III Votering

Av 43 representanter var 41 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Miriam Paulsen, spørsmålsstiller	
	Marianne Balto	
	Miriam Paulsen	
	Marianne Balto	
	Johan Mikkil Sara, forretningsorden	
	Egil Olli, forretningsorden	
	Miriam Paulsen, forretningsorden	

Behandlingen av saken ble avsluttet 27.10.08 kl. 14.30

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Rovaniemi 01.03.2010

Møtelederskapet

Jarle Jonassen
leder

Inger Jørstad

Tone Finnesen

Per Edvind Varsi